

Світ дитячих бібліотек

Українська асоціація
працівників бібліотек для дітей

№ 1 (47)
2013

Національна бібліотека України
для дітей

Щоквартальний науково-методичний журнал

У номері:

Кращі з кращих

	С. Капранова Дитячі бібліотеки в культурному просторі міста Севастополя 2
	Н. Канивец История центральной детской библиотеки им А.П. Гайдара в лицах 4
	Н. Сальникова Современный руководитель — современная библиотека 7
	О. Панченко Місто читаючих дітей 9
	О. Земська Віртуальний — теж наш читач 11
	М. Тарасенко Школа толерантного общення в детской библиотеке 12
	Н. Миронова Человек читающий — человек успешный 14
	Т. Корниенко Библиотека и Клуб детских писателей 15
	І. Тебеньова Новітні технології — юним читачам 17
	Г. Сидоренко Бібліотечна підтримка фахівців, що працюють з дітьми 18
	М. Варлагіна Вебінари як ефективна технологія розвитку педагогів 19

Відкриття. Нововведення. Досвід

	О. Дубова Міжнародна академія молодих бібліотекарів 20
	Е. Огар «Право дитини стати читачем» 22

Новини з регіонів

	Г. Складанна Через книгу — до дитячих сердець 24
	Ю. Соломко Підвищення кваліфікації бібліотекаря — один із головних напрямів науково-методичної діяльності 26

Наші ювіляри

	О. Омельченко З ювілеєм!!! 28
	Вітаємо з нагородою 29

Бібліотечний калейдоскоп

	К. Калєберда Першопроходці на «Території слова» 30
	А. Зимовець Ширококрилий «Пегасик» святкує ювілей 31

Щоб пам'ятали

	Корифей бібліотечної справи 32
	Попереду було все життя 32

Дитячі бібліотеки в культурному просторі міста Севастополя

Бібліотека — найважливіша частина соціальної інфраструктури міста, і цілком закономірно, що вона змінюється відповідно до суспільного середовища, реформується, удосконалює і поновлює свої функції. На зміну епохи індустріальної приходить ера інформації, утворюється інформаційне суспільство, в якому має місце такий алгоритм: змінюється бібліотека, що змінилася, розвиток інформатизації визначає інформатизація, що якісно змінює суспільство. До такої схеми дуже органічно вписуються дитячі бібліотеки міста. Вже не перший рік на основі маркетингової концепції визначається стратегія їх подальшого розвитку, розробляються і реалізуються конкретні програми та проекти. Зокрема, завдяки втіленню таких програм, як «ЦБС — варіант розвитку», «Модернізація дитячих бібліотек міста Севастополя», «ЦДБ — контур перетворення», «Комп'ютеризація ЦБС», «Діти та книга» зроблено значний крок уперед.

Севастопольська ЦБС для дітей має давні традиції. Вона була заснована у 1971 році, коли розпочиналася централізація бібліотек в країні, тоді — в СРСР. 5 лютого 2013 року виповнилося 42 роки з дня централізації державних масових бібліотек міста. Тоді, в «п'ятирічку централізації» 70-х років, і розпочалася наша історія. В Україні, саме у Севастополі, проводився експеримент з централізації, який виправдовує себе й понині. В історії бібліотечної справи напевно не було більш дискусійної теми, ніж централізація. Хотілося б відразу підкреслити прогресивність цієї ідеї, яка, на мій погляд, в цілому позитивно вплинула на рівень організації обслуговування дитячого населення. Відповідно до рішення міськвиконкому від 19 січня 1971 р. № 24 «Про проведення експерименту з організації централізованої системи бібліотечного обслуговування населення міста Севастополя» був виданий наказ міського управління культури від 29 січня 1971 р. за № 9, пункт перший якого свідчив: «З 5 лютого 1971 року реорганізувати 10 дитячих бібліотек у філії центральної дитячої бібліотеки ім. А.П. Гайдара і надалі дитячі бібліотеки іменувати: дитяча бібліотека № 1 Ленінського району — філія № 1 ЦДБ ім. А.П. Гайдара» та ін.

Експеримент тривав чотири роки. Нашим колегам-експериментаторам було поставлено реальні і значущі завдання: досліджувати на практиці принципи централізації, юридичні та фінансові основи, оптимальні розміри й особливості централізованої системи в місті. У звіті про роботу за 1975 рік, підписаному директором ЦБС для дітей О.В. Вілор, у розділі «Висновки та пропозиції щодо покращення бібліотечної справи в Севастополі» говориться: «... за 5 років роботи дитячих бібліотек в умовах централізації система затвердилася, працює ритмічно. Багато уваги приділяється раціональному комплектуванню філій та відділів ЦДБ і використанню книжкових фондів, удосконаленню інформаційно-бібліографічного обслуговування читачів, підвищенню методичної та практичної допомоги бібліотекам, що обслуговують дітей. Є тісні

контакти з міським відділом народної освіти, інститутом удосконалення вчителів. Уперше домоглися спільних рішень щодо поліпшення роботи шкільних бібліотек, з проведення бібліотечних уроків силами не тільки дитячих бібліотек, але й самої школи. Проведений огляд-конкурс сільських бібліотек на кращу постановку роботи з дітьми допоміг активізувати їх діяльність у цьому напрямі». За роки централізації мережа дитячих бібліотек збільшилася з 11 до 19 бібліотек. Але звичайно, головним аргументом їх успішної діяльності вважалося своєчасне та гарантоване фінансування комплектування фондів. У даний час ми маємо гарантоване фінансування лише на передплату періодичних видань, і то в неповному обсязі.

На сьогоднішній день до складу КУ «ЦБС для дітей» входять: центральна дитяча бібліотека ім. А.П. Гайдара, 15 філій та бібліотечний пункт, що розташовані у 4-х районах міста. Основною ланкою діяльності Севастопольської ЦБС є центральна дитяча бібліотека ім. А.П. Гайдара, заснована у 1921 році. Сьогодні — це методичний центр усіх дитячих бібліотек міста, який упевнюється та все більше заявляє про себе, організовуючи свята Книги, інформаційні брифінги, презентації та виставки. Проведення таких заходів, їх відкритість та інформаційна своєчасність — основні складові ефективної роботи з громадськістю. Адміністрація й колектив оперативно реагують на зміни, що відбуваються у зовнішньому середовищі. За необхідністю проводиться реорганізація структури бібліотеки, яка обумовлюється двома факторами: корисністю для суспільства та економічною доцільністю. Централізована бібліотечна система відіграє значну роль у структурі всього бібліотечного обслуговування міста. Її сукупний фонд сьогодні складає майже 500 тис. одиниць: книг, брошур, періодичних видань, компакт-дисків, аудіо- та відеоматеріалів. Віковий, професійний, освітній та соціальний діапазон читачької аудиторії широкий, це і визначає особливості та пріоритети нашої діяльності. Вже протягом декількох років фахівцями бібліотеки створюється електронний каталог, який сьогодні налічує близько 43 тис. записів. Сучасні інформаційні технології інтенсивно використовуються не тільки в ЦДБ, але й у більшості філій. Тож наші читачі мають змогу користуватися ресурсами глобальної мережі, змінюється традиційне уявлення про дитячу бібліотеку, в якій затвердилася постійна зацікавленість громадськості міста. Про популярність бібліотек серед дитячого та дорослого населення свідчать і такі показники: щороку бібліотеками користуються майже 60 тис. читачів, які відвідали їх близько 500 тис. разів, кількість книговидач складає понад 1 млн 100 тис. видань. При цьому бібліотечне обслуговування здійснюють 148 бібліотекарів із 205 працівників за штатним розписом ЦБС. Слід зазначити, що ЦБС відома у місті своїм міцним колективом, у якому творчий підхід до обслуговування читачів ґрунтується на професіоналізмі, пошуку нетрадиційних рішень, активному використанні маркетингу, і це далеко неповна характеристика стилю ро-

боти команди однодумців. Підтвердженням плідної діяльності є безліч дипломів та грамот, серед яких Почесна грамота міської Ради «За заслуги перед містом—героєм Севастополем», міського конкурсу—рейтингу популярності та якості товарів і послуг «Золота підкова». Бібліотекарі нашої ЦБС — ініціативні, творчі фахівці своєї справи, захоплені спільною ідеєю, активно беруть участь у різноманітних міжнародних та всеукраїнських конференціях та семінарах, які проводяться на базі центральної дитячої бібліотеки ім. А.П. Гайдара.

Адміністрація всіляко сприяє позитивним змінам та нововведенням, добре розуміючи, що новий погляд на організацію роботи та нові ідеї народжуються тоді, коли людина отримує свіжу інформацію, додаткові знання і впевнена у тому, що вони можуть стати їй у пригоді. Ще більше на переосмислення діяльності нас надихнула участь в німецькому семінарі «Бібліотечний менеджмент» та декількох українсько-шведських семінарах щодо створення нового іміджу бібліотек для дітей, стратегічного планування, висвітлення та опрацювання багатьох актуальних проблем, управління персоналом тощо. Відвідавши ці семінари та попрацювавши з їх матеріалами, ми переконалися, що важливим у роботі є і прагнення до пошуку, і впевненість, наполегливість у вирішенні проблем, і навчання керівників структурних підрозділів та проведення «мозкового штурму». Саме завдяки серії семінарів, круглих столів, майстер-класів для керівників і співробітників різних категорій, молодих спеціалістів, власним стилем професійної діяльності, вмінням вирішувати керівні завдання, фінансові проблеми та долати труднощі, опанували за останні роки багато наших фахівців. В усіх документах, що регламентують діяльність бібліотек, декларуються принципи організації роботи, які гарантують права юних громадян на вільний доступ до інформації, їхній духовний та культурний розвиток.

Нововведеннями, які відбулися серед наших бібліотек, можна назвати презентації нових відділів, нестандартних філій, що мають свою структуру, своє обличчя. Наприклад, філія № 7 ім. Г.О. Черкашина має музей цього письменника; філія № 6 є центром профорієнтації; філія № 16 — бібліотека—клуб, де на першому поверсі є актовий зал, та музей дитячих книжок письменника Євгена Білоусова; філія № 10 має справжню сцену, софіти, незвичайну завісу, зроблену власноруч бібліотекарями та батьками читачів; філії № 14 за плідну полікультурну роботу рішенням міської ради присвоєно назву «Бібліотека Дружби народів». На розвиток та ефективність діяльності філій спрямовані значні зусилля колективу центральної бібліотеки. Інноваційний підхід застосовується в усій структурі професійного навчання. Школа керівника «Шлях до успіху», цикли майстер-класів, школа початківця—бібліотекаря та бібліографа спрямовують свої зусилля на впровадження нових форм навчання.

Декілька слів про соціальне партнерство. В основі розвитку бібліотек лежить принцип взаємодії. Завдяки позабібліотечним контактам збільшуються та поширюються можливості самої бібліотеки і сфера її впливу. Ключовим фактором, що визначає розвиток і статус наших бібліотек в умовах соціальних змін, завжди була тісна взаємодія колективів ЦБС між собою та з іншими бібліотеками і орга-

нізаціями, різними соціальними групами, відомими особистостями, що відіграє велику роль у створенні іміджу бібліотек як прогресивних. Активно працюємо над розширенням міжнародного партнерства, оскільки вважаємо, що розвиток бібліотек неможливий без професійного спілкування в межах інтернаціональних співтовариств та асоціацій. Ми стали асоційованим членом Міжнародної ради з дитячої книги (*IBBY*), вступили до Бібліотечної Асамблеї Євразії (БАС), були співorganizаторами церемонії вручення Міжнародної літературної премії імені В.П. Крапивіна в Севастополі і проведення військово-патріотичних Інтернет-мостів з російськими бібліотеками для юнацтва міст Волгограда та Калача-на-Дону, вебінарів, присвячених Аркадію Гайдару (Москва). Дуже корисним є співробітництво з Посольством США в Україні. Отримано чимало грантів Посольства США, Корпусу Миру США. У бібліотеці працювала волонтер Корпусу Миру Бетті Келлі, разом з якою підготовлено проект «Створення віртуальної бібліотеки «*Education ODCH*». У 2002 році було виграно грант Посольства США на створення центру відкритого доступу до *Internet* у філії «Бібліотека Дружби народів» (17 тис. доларів), який успішно працює і тепер. З 2006 року діє проект «Вікно в Америку для майбутніх лідерів», з 2011 року — Інтернет-центри в ЦДБ і трьох філіях у різних районах міста в рамках програми «Бібліоміст». І якщо раніше ми шукали партнерів, то зараз вони знаходять нас.

Багато уваги приділяємо зв'язкам із громадськістю, які будуються на базі маркетингових досліджень. Постійно співпрацюємо зі ЗМІ міста, України, Росії. Щороку про діяльність нашої централізованої бібліотечної системи у газетах та журналах друкується більше ніж 100 публікацій, виходять в ефір понад 40 телерепортажів і близько 30 виступів на радіо. Маємо власний *Web*-сайт: www.library.iuf.net, який з 1999 року безкоштовно розміщено на сервері Благодійного Фонду ПКС. Бібліотека, створивши сайт, стала не тільки користувачем он-лайнової інформації, а й її постачальником. Без цього сьогодні вже не може обійтися жодна бібліотека, яка претендує на роль сучасної інформаційної структури. Наша мета — забезпечення доступу до глобальної мережі усіх філій, що передбачено програмою комп'ютеризації ЦБС і виконується спільними зусиллями. Велику роль для згуртування колективу відіграють спільні заходи: День бібліотекаря, який ми відзначаємо з 1972 року, а з 1998 року — Всеукраїнський день бібліотек, День народження ЦДБ ім. А.П. Гайдара і святкові прийоми у директора колег — ветеранів Великої Вітчизняної війни і праці. Тісно і плідно у ЦБС співпрацюють адміністрація та профспілкова організація, укладається Колективний договір, вирішуються питання заохочення, проведення дозвілля працівників та їхніх дітей.

У нас, як і в усіх, море проблем: фінансові, кадрові, відсутність відповідних приміщень. Та незважаючи ні на що, дитячі бібліотеки Севастополя залишаються важливою інтелектуальною складовою інформаційної і освітньої структури міста. Бібліотекарі роблять все можливе для якнайповнішого задоволення різноманітних читачьких запитів, виховання дітей та підлітків інтелектуально і духовно багатими, повноправними членами демократичного суспільства.

История центральной детской библиотеки им. А.П. Гайдара в лицах

8 апреля 1783 г. рескриптом Екатерины II Крым присоединили к России, в Ахтиарскую гавань прибыла первая эскадра из 17 кораблей и началось строительство порта и военного поселения. Днём рождения города считается 14 июня 1783 года.

До 1921 года в Севастополе самостоятельных детских библиотек не было, работали только детские отделения при Морской библиотеке, Городской общественной библиотеке и библиотеке Городского собрания. После установления Советской власти 16 ноября 1920 года уже 22 ноября Ревкомом принято решение об организации учреждений, призванных заботиться о повышении культурного уровня трудящихся. Центральная детская библиотека им. А.П. Гайдара — старейшая в Крыму и одна из первых детских библиотек в Украине.

Владимир Васильевич Петровский — заведующий центральной детской и юношеской библиотеки-читальни (1921–1923 гг.), которую сразу стали сокращённо называть «Центрдетюнбибчи», был назначен приказом Отдела Наробразы Севастопольского Окружного Исполкома от 13 января 1921 года, и эта дата считается днём основания библиотеки.

В.В. Петровский (1895–1981) был одним из выдающихся библиотечников России XX века — теоретик, практик, педагог, новатор библиотечного дела, автор 75 печатных работ, в том числе 30 отдельных изданий по вопросам библиотечной работы. Он сумел быстро сформировать коллектив трудоспособных и увлечённых работников, которые с энтузиазмом создавали новый очаг культуры и борьбы с неграмотностью для детей города. В 1921–1923 годах в библиотеке работали В.В. Петровский, И.А. Желобовский, Б.А. Смирнова, В.Г. Папернова, Е.А. Войцеховская, А.А. Петровская и некоторое время Сарра Аршавская, которые вместе формировали фонд, собирали мебель, осваивали новые формы работы с детьми. После отъезда семьи Петровских в Москву в 1923 году в библиотеку пришли работать её молодые активисты, выпускники школы Полина Безухина, Галина Коган, Татьяна Конникова.

1923 год. Первый коллектив Центрдетюнбибчи.

Слева направо: И.А. Желобовский, В.В. Петровский (заведующий), Б.А. Смирнова, В.Г. Папернова, Е.А. Вайцеховская, А.А. Петровская

Валериан Станиславович Горбачевский возглавил библиотеку с ноября 1923 и заведовал ею по 1925 год. На тот момент штат библиотеки вместе с руководителем состоял из трёх библиотечных работников: Куфлик Р.М., Сапожникова С.А., Конникова Т.Е. По-прежнему в библиотеке тесно, денег на приобретение книг и оборудования выделяется недостаточно. На литературных вечерах, встречах с писателями присутствует по 150 человек, которых с трудом размещают в читальном зале. Фонд библиотеки — более 6200 книг. В.С. Горбачевский придумал и создал предметный каталог в виде блок-карточек, что облегчило поиск информации при выполнении справок.

В эти годы популярность библиотеки растёт. В «Отчёте о деятельности Севастопольского ОНО за 1924 год» читаем: «Исключительно отраднa жизнь нашей детско-юношеской библиотеки. Дети страшно любят свою библиотеку и охотно посещают её. Подписчиков — 319, число посещений — 1354, выдано книг — 1208. В библиотеке имеется пианино. Развивается клубная работа, функционирует кружок друзей библиотеки-читальни». В конце 1925 года в связи с переездом в Москву В.С. Горбачевский уволился и заведование библиотекой приняла библиотечкарь С.А. Сапожникова.

1925 год. Заведующая библиотекой Серафима Афанасьевна Сапожникова и библиотечкарь Рахиль Куфлик с читателями-активистами

Сапожникова Серафима Афанасьевна руководила до 1931 года. С середины 20-х годов деятельность библиотеки ослабла. Помещение не удалось расширить, книжный фонд почти не пополнялся, работали три человека: Сапожникова Серафима Афанасьевна, Куфлик Рахиль Моисеевна, Конникова Татьяна Ефимовна. Применялись традиционные формы работы с детьми, работал кружок «Друзья библиотеки». Фонд составлял к 1927 году более 5700 экз., читателей на абонементе — 275 чел., им выдано 3465 книг и журналов.

Антонина Харитоновна Чёрная была заведующей с 1932 по 1941 год. Именно 1932 год стал поворотным в истории библиотечного дела нашего города. Проведён смотр деятельности учреждений культуры, на ЦДБ возложены функции методического руководства библиотечным обслуживанием детей. В библиотеках для взрослых открываются детские отделения, увеличились ассигнования на содержание ЦДБ. Заведующей назначена Антонина Харитоновна Чёрная, грамотный специалист, энтузиаст биб-

1940 год. Седьмая во втором ряду — заведующая библиотекой Антонина Харитоновна Чёрная на встрече с участниками Антарктической экспедиции

лиотечного дела. Вместе с ней работали Рофе Розалия Львовна и другие. Уже к 1939 году книжный фонд составил 15914 экз. Для ребят проводились громкие читки, литературные постановки, утренники, политбои, вечера защиты мира и др. На встречи к читателям приходили писатели, на одной из которых Константин Паустовский награждал победителей шахматного турнира. В день библиотеку посещали 50–80 человек. Дети с увлечением занимались в различных кружках детского творчества и кружке «Друзья библиотеки». В 1941 году А.Х. Чёрная с семьёй эвакуировалась из Севастополя.

Ольга Георгиевна Михайли — заведующая с ноября 1941 г. по июнь 1942 г. Для жителей Севастополя и моряков Черноморского флота тяжёлым испытанием стала Великая Отечественная война. Во время ноябрьского штурма Севастополя в 1941 году в центральную городскую библиотеку им. Н.К. Крупской по улице Ленина, 60 попала

бомба, здание получило значительные разрушения, и начался пожар. Центральная городская библиотека им. Н.К. Крупской и центральная детская библиотека были временно объединены, заведующей назначена Ольга Георгиевна Михайли. Вместе с ней в период обороны города работали библиотекари: Рофе Розалия Львовна, Давыдович Ольга Митрофановна, Бережная Елизавета, Кузнецова Елена. Работу возобновили в помещении детской библиотеки на улице Таврической, 20. Библиотекари перенесли оставшиеся после пожара книги, собрали у жителей литературу. В организованном тогда детском отделе работали комсомолки Лена Кузнецова и Лиза Бережная. Вместе с учителями школ № 1, 2, 3, 9, 13, 16, 18 для ребят подбирали литературу к урокам, проводили читки о состоянии на фронтах по материалам газет, проводили утренники, встречи с писателями и журналистами.

Самым трагическим для библиотеки стал день 2 июня 1942 года, когда в период третьего штурма Севастополя в здание попало несколько бомб. Библиотека была полностью разрушена, фонд весь сгорел. В период немецкой оккупации в Севастополе библиотеки не функционировали. Ольга Георгиевна Михайли работала в книжно-газетном киоске, а в 1943 году трагически погибла.

Ираида Алексеевна Квятковская — заведующая с июля 1944 по 1953 год. Сразу после освобождения Севастополя в мае 1944 года началось беспрецедентное восстановление любимого города. В июле заведующая Горона Вера Романовна Девочко издала приказ о воссоздании городских библиотек. Заведующей центральной детской

библиотекой была назначена Ираида Алексеевна Квятковская. Библиотекарями работали её дочь Нина Квятковская и А.П. Гвоздева. Под библиотеку выделили шестиметровую комнату в полуразрушенном Клубе водников на Приморском бульваре. Взрослые и дети собирали книги по домам, приходили посылки из Московского государственного фонда Наркомпроса РСФСР и из многих городов страны. 15 июля библиотека приняла первых читателей. Вскоре стало ясно, что необходимо другое помещение. С 1948 по 1952 год библиотека временно находилась в школах №№ 5, 7, 8. В начале 1953 года решением Горисполкома ей было выделено помещение в новом жилом доме № 76 по улице Ленина. К этому времени в библиотеке работало 8 сотрудников, фонд уже насчитывал более 44700 экз., читателей было больше 7 тыс.чел., а книговыдача составляла 85654 экз.

1952 год. В центре заведующая библиотекой Ираида Алексеевна Квятковская с библиотекарями и читателями на экскурсии в г. Евпатории

Вилена Фёдоровна Сагателова

заведовала библиотекой с 1954 по 1964 год. Вместе с ней тогда работали С.Э. Любимова, Р.Ф. Черушева, Е.С. Масалова, О.Ф. Коротова, Л.Я. Ковалик, Э.В. Ставицкая, Л.А. Пруссак и др. Большое внимание библиотекари уделяли чтению детей школьного возраста, разрабатывали новые формы работы с книгой, формировали справочный фонд и справочно-библиографический аппарат. В.Ф. Сагателова постоянно публиковала статьи о работе библиотеки в газетах «Слава Севастополя» и «Флаг Родины». В 1957 году по результатам смотра к 40-летию Советской власти между культпросвет учреждениями ЦДБ им. А.П. Гайдара заняла первое место и была награждена Дипломом Министерства культуры УССР, а также Грамотой управления культуры. В 1964 году В.Ф. Сагателова переехала в Ленинград.

Светлана Эммануиловна Любимова — заведующая с 1964 по 1968 год. Приказом управления культуры в 1965 году утверждена новая структура — ЦДБ им. А.П. Гайдара. Созданы отделы обслуживания учащихся младшего школьного возраста, учащихся среднего и старшего школьного возраста, отдел комплектования и обработки фондов, методико-библиографический отдел. В библиотеку пришли новые сотрудники: Т.Н. Иванова, Е.А. Шуляковская, Е.М. Миркина, Н.В. Канивец. Коллектив проводит огромную работу по переучёту фондов, освобождению его от устаревшей, непрофильной литературы. Часть

фонда была передана в библиотеки для взрослых, в пионерские лагеря. Для обслуживания детей, проживающих в микрорайоне Мартыновой бухты, в подростковом клубе этого района в 1968 году был открыт пункт выдачи ЦДБ им. А.П. Гайдара. В этом же году С.Э. Любимова переведена на должность заведующей методическим отделом, а в 1978 году она уволилась и возглавила вновь созданное городское Общество книголюбов.

Елена Владимировна Вилор — заведующая с апреля 1968 по май 1976 года, а с 1971 г. — директор ЦБС для детей. Елена Владимировна — участник Великой Отечественной войны, специалист высшей квалификации, работала заведующей массовой библиотекой им. С.Н. Сергеева-Ценского, а с апреля 1968 года — заведующей ЦДБ им. А.П. Гайдара. Под её руководством был создан Библиотечный совет, организованы Клуб юных гайдаровцев, Клуб интернациональной дружбы «Ровесник», кружок «Друзья библиотеки», лекторий «Легендарный Севастополь» совместно с Музеем героической обороны и освобождения Севастополя. Для членов Клуба юных гайдаровцев были организованы поездки-экскурсии по гайдаровским местам: Арзамас, Киев, Канев, Леплява, Международный лагерь «Артек».

В 1968 году ЦДБ им. А.П. Гайдара присвоено звание «Библиотека отличной работы». В январе 1971 года по инициативе Е.В. Вилор город торжественно отметил 50-летие ЦДБ им. А.П. Гайдара, и начался сбор документов и материалов по истории библиотеки. В феврале 1971 года Севастополь стал базой эксперимента по централизации государственных библиотек. 11 детских библиотек объединились в ЦБС для детей. Библиотеке было выделено дополнительное помещение, куда переведены отдел обслуживания учащихся 5–8 классов и отдел библиографии. Также был создан отдел обменного и резервного фонда. Для обслуживания детей книгой в районах новостроек библиотеке был выделен библиобус. Введены должности заместителя директора ЦБС по научной работе, библиотекаря библиобуса, завхоза, шофёра, электрика, рабочего. Сеть детских библиотек расширилась, ЦБС для детей стала республиканской школой передового опыта по вопросам централизации. Заведующими отделами библиотеки успешно работали Е.М. Миркина, М.И. Злобина, Л.А. Шнайрман, Т.Н. Иванова, Р.Ф. Черушева, С.Э. Любимова, Л.А. Пруссак. К концу 1976 года библиотечный фонд вырос до 120 тыс. экз., количество читателей составляло около 9 тыс. человек. В мае 1976 года Е.В. Вилор уволилась в связи с выходом на пенсию.

Елена Васильевна Морозова — директор ЦБС для детей с мая 1976 г. по ноябрь 1986 г. На эту должность Елена Васильевна была переведена из ЦГБ им. Л.Н. Толстого, где работала зам. директора по научной работе, имела опыт библиотечной, организаторской, депутатской работы, награждена орденом Трудового Красного Знамени. За годы её руководства в условиях централизации уровень обслуживания детского населения книгой значительно по-

высился. В ЦДБ им. А.П. Гайдара создан отдел редкой книги, основой которого стала книжная коллекция редактора московского издательства «Детская литература» Бориса Исааковича Камира, которую он подарил библиотеке. Активно внедрялись новые формы работы с читате-

лями: съездовские чтения, комментированные чтения, пресс-конференции, недели комсомольской и пионерской печати и др. Событием для города и детей стали дни журнала «Костёр» в Севастополе, организованные ЦДБ им. А.П. Гайдара, Обществом книголюбов и редакцией журнала «Костёр» (Ленинград). Инициатором этого «десанта» был Геннадий Черкашин. Неоднократно в город к юным читателям приезжал детский писатель Владислав Петрович Крапивин из Свердловска, а из Симферополя — поэт и драматург Владимир Орлов.

Расширилась и укрепилась сеть детских библиотек: увеличили помещения филиалов №№ 5, 7, 10, 11, 13, переведён в новое помещение филиал № 9 в Балаклаве. Большое внимание уделялось внедрению научной организации труда, ГОСТов, пособия «Организация работы ЦБС». С этой целью создаётся Комиссия по НОТ под руководством заместителя директора Т.А. Эссин, а с 1985 — Н.В. Канивец. Показатели работы ЦДБ им. А.П. Гайдара по итогам 1980 года: фонд — более 120 тыс. экз., читателей — 9308 чел., книговыдача — около 230 тыс. экз. В библиотеке работали 38 библиотечных специалистов, среди них с большим стажем О.Ф. Коротова, Е.С. Масалова, Р.А. Бегосинская, Л.А. Пруссак, И.М. Пронькина, Н.В. Канивец, Э.В. Ставицкая, М.И. Злобина, В.П. Середенко, В.К. Антипенко, Е.Г. Чернова, Н.В. Сальникова, Т.Н. Рабко, М.И. Гончарук, Н.М. Трищенко и др. В ноябре 1986 года Е.В. Морозова в связи с выходом на пенсию переведена на должность заведующей сектором книгохранения. В 2009 году Елена Васильевна завершила свою трудовую деятельность.

С ноября 1986 года и по настоящее время директором КУ «ЦБС для детей» города Севастополя успешно работает **Светлана Анатольевна Капранова**.

Современный руководитель — современная библиотека

Централизованная библиотечная система для детей города Севастополя объединяет 16 детских библиотек и библиотечных пунктов. Библиотечные ресурсы ЦБС составляют не только книги, газеты и журналы, но и электронные носители информации — всего более 500 тыс. экземпляров. Ежегодно услугами детских библиотек пользуются более 58 тыс. читателей, в числе которых дети, их родители, педагоги, которым выдаётся более миллиона источников информации. Обслуживают своих читателей 130 квалифицированных библиотечных специалистов.

Центральная детская библиотека им. А.П. Гайдара, являясь методическим центром для библиотек города, работающих с детьми, инициатором инновационных проектов, организатором городских творческих акций и мероприятий, ведёт большую научно-исследовательскую работу по проблемам библиотечно-библиографического обслуживания детей и подростков, а также вопросам педагогики, психологии и социологии детского и подросткового чтения, проводит политику включения детей в социум и способствует развитию творческих навыков детей.

Более 26 лет творческий коллектив детских библиотек города возглавляет Светлана Анатольевна Капранова. Её многолетний труд был высоко оценен наградами: медаль «Ветеран труда», значок Министерства культуры СССР «За отличную работу», Почётные грамоты Верховной Рады АРК и Севастопольского горсовета, знак «За заслуги перед городом-героем Севастополем», Почётный знак Министерства культуры и искусств Украины «За багаторічну плідну працю в галузі культури», знак управления культуры и туризма СГГА «За вклад в развитие культуры и искусств Севастополя», Диплом лауреата общегородского форума «Общественное признание», а в 1998 году присвоено почётное звание «Заслуженный работник культуры Украины». За всеми этими наградами многолетняя и многогранная организаторская, профессиональная, научно-исследовательская и педагогическая деятельность. Под руководством Светланы Анатольевны библиотека достигла значительных успехов, известна и узнаваема не только в Украине, но и за рубежом, не раз награждалась грамотами и дипломами, в различных конкурсах и проектах завоёвано более 20 грантов.

Светлана Анатольевна — человек творческий, активный, яркий, неповторимый. Ей присущи безграничная трудоспособность, инициативность, настойчивость, дисциплинированность, требовательность к себе, чувство нового, заинтересованность работой, большое трудолюбие и преданность любимому делу. Несмотря на её мягкий женственный облик, доброе открытое лицо с удивительно внимательными, понимающими глазами, она целеустремлённый, сильный, волевой и увлечённый человек. Именно увлечённость, желание поделиться с другими своими знаниями и энергией, умение повести за собой и привели к тому, что она стала настоящим лидером.

Тогда в 1986 году с первых дней работы перед молодым директором стала важная задача — модернизация ЦДБ им. А.П. Гайдара как научно-методического и информационного центра по вопросам детства, чтения, образования, внедрение инновационных методик и технологий в организацию обслуживания детей. Как главный менеджер библиотеки Светлана Анатольевна умело прогнозирует перспективы развития библиотек; проводит серьёзную работу по сохранению и расширению сети детских библиотек города, улучшению их материально-технической базы, пополнению книжных фондов актуальными изданиями на традиционных и электронных носителях; активно сотрудничает с государственными учреждениями, общественными организациями, культурными центрами, посольствами; занимается поиском внебюджетных средств; инициирует создание и реализацию проектов на получение грантов от международных фондов; формирует прогрессивный имидж детских библиотек города. Именно она является автором идей и разработчиком городских программ и проектов «Дети и книга», «Милосердие», «Развитие информационного пространства в детской библиотеке», «Управление процессом перемен», «Детские библиотеки и образование» и многих других.

Сегодня изменение социально-культурной среды, принципов организации деятельности библиотек, внедрение новых информационных технологий, обеспечение потребностей пользователей определяют новые требования к персоналу библиотек, обслуживающих детей. Именно поэтому директор с большим энтузиазмом поддерживает и стимулирует интересные идеи, инициативы, направленные на освоение и внедрение инноваций. И наверное благодаря этому так эффективно и успешно реализуются творческие программы и проекты, проводятся международные конференции и круглые столы, семинары директоров нашей ЦБС и областных библиотек Украины для детей. В 1990-х годах С.А. Капранова, поняв новизну и перспективность компьютерных технологий, создала отдел новых информационных технологий, начала комплектование фонда документами на разных информационных носителях, организовала несколько интернет-центров для пользователей (детей и взрослых). При комплектовании новой литературой и периодическими изданиями активно привлекаются внебюджетные средства, а именно поддержка руководителей местных предприятий, народных депутатов, издательств, частных дарителей, авторов книг и проведение акции «Подари библиотеке книгу». Несмотря на то, что по-прежнему очень остро стоит проблема формирования фондов, директор и коллектив делают всё, что способствует привлечению к чтению новых категорий пользователей, повышению интереса к чтению, его качеству, гарантирует права детей на свободный доступ к информации. Ведь девиз директора и коллектива — «Всё во имя читателей!». Для них регулярно организуются актуальные и яркие книжные выставки, издаются привлекательные библиографические указатели и закладки; при большой аудитории проходят презентации

книг, журналов, электронных ресурсов. Ведь именно качественная книга является тем фундаментом, на котором строится вся работа с детским населением города.

В осознании коллективом того, что сегодня кардинально меняются задачи и возможности центральной детской библиотеки им. А.П. Гайдара и её филиалов, о месте детских библиотек в культурной, образовательной и информационной инфраструктуре города, безусловно большая заслуга Светланы Анатольевны. К традиционным функциям просветительского характера добавились функции информационного центра и центра досуга. Изменились формы обслуживания детей, характер взаимодействия с разными социальными группами, с учреждениями, которые формируют культурную среду региона и занимаются организацией досуга детей. Происходит непрерывный процесс актуализации проблемы развития современной детской библиотеки: быть современными, соответствовать ребенку — значит быть открытыми, пластичными, чуткими к переменам вокруг. В детских библиотеках Севастополя это воплощается в постоянной модификации структуры библиотеки: организовываются специализированные залы обслуживания; корректируется содержание деятельности, направленной на развитие творческих способностей детей и подростков; создаются различные студии, кружки; ориентируется общественное сознание на внимание к деятельности библиотеки. Именно выбор чётких приоритетов, соответствующих запросам читателей конкретной библиотеки, интересам учреждений и организаций, с которыми сотрудничает библиотека, способствует тому, что каждая библиотека ЦБС для детей имеет свой имидж, свою изюминку. А именно: филиал № 4 — центр развития творческих способностей детей; филиал № 5 активно и успешно работает с детьми с ограниченными физическими возможностями; филиал № 6 является центром профориентации детей и подростков; в филиале № 7 им. Г.А. Черкашина, где работают по целевой комплексной программе «Детская библиотека — центр духовного наследия писателя Геннадия Черкашина», совместно с Фондом истории и культуры им. Геннадия Черкашина создан музей писателя; филиал № 9 — центр краеведения; филиал № 10 — библиотека-театр; филиал № 14 с 2002 года за успешную многолетнюю работу по поликультурному воспитанию читателей в соответствии с решением сессии городского Совета носит название «Библиотека Дружбы народов»; филиал № 16 — это и библиотека-клуб, и библиотека семейного чтения, где создан музей книг писателя Евгения Белоусова.

На сегодняшний день в коллективе ЦБС для детей трудится более 200 человек. Светлана Анатольевна много внимания уделяет работе с кадрами, постоянно заботясь о повышении их профессионального уровня и образования. Её авторитет признанного специалиста в области библиотечного дела, подвижническая деятельность на этом поприще позволили сохранить и развить кадровый потенциал библиотек, создать в коллективе благоприятный психологический микроклимат, чудесную, по-настоящему творческую атмосферу инновационного поиска, взаимной поддержки в радостных и трудных жизненных ситуациях.

Наша директор умело сочетает плодотворную профессиональную работу с активной общественной деятельностью. В двух созывах она избиралась председателем комиссии по культуре, образованию и работе с молодёжью Ленинского районного совета города Севастополя, член Правления Севастопольского фонда истории и культуры им. Геннадия Черкашина, Союза творческой интеллигенции города, редакционного совета литературно-исторического альманаха «Севастополь», общественного совета литературно-художественного издания «Севастополь. Историческая повесть», является членом редколлегии журнала «Світ дитячих бібліотек», возглавляет Севастопольскую библиотечную Ассоциацию, привлекая к работе коллег из библиотек различных ведомств. Создаётся впечатление, что с годами она набирает всё больше оборотов в своей работе: осваивает новые сферы библиотечной деятельности, не устаёт учиться и приобретать знания и навыки по вопросам, необходимым для более эффективной работы детских библиотек. Завоевание общественного признания, авторитета руководимой организации — очень важная задача для директора, и поэтому приходится завоевывать сердца и творческих работников, и вечно занятых чиновников. А тут необходимы и дипломатия, и коммуникабельность, и женское очарование, и многое другое, что создаёт определённую привлекательную ауру. В условиях нынешних социальных преобразований библиотека требует существенной поддержки спонсоров, меценатов, общественных организаций, средств массовой информации. К библиотечным делам усилиями директора привлекаются и СМИ — городские телерадиокомпании, газеты, в которых регулярно освещается деятельность детских библиотек, подаётся информация о новых поступлениях в фонды, что в значительной мере привлекает внимание общественности и властных структур к библиотечным проблемам.

Сегодня детские библиотеки Севастополя становятся всё более известными, уважаемыми, привлекательными и продолжают, как и все годы своего существования, удовлетворять запросы общества, сохраняя при этом свои традиции, авторитет, высокий уровень работы, что и обеспечивает им достойное место в культурной инфраструктуре региона. Славный коллектив ЦБС для детей имеет сегодня интересные и социально значимые планы, которые будут как и прежде успешно реализовываться во главе со своим опытным современным руководителем.

Олена Панченко,

зав. відділом організаційно-методичної роботи, маркетингу та інновацій центральної дитячої бібліотеки ім. А.П. Гайдара м. Севастополя

Місто читаючих дітей

Чому діти не читають? Сьогодні це одне з модних, але, на мій погляд, далеко неактуальних питань. Підтвердила цю думку і відома дитяча письменниця Ольга Златогорська, лауреат Гайдарівської премії, Міжнародної дитячої літературної премії імені Владислава Крапівіна, яка на зустрічі з читачами центральної дитячої бібліотеки ім. А.П. Гайдара сказала, що нечитабельними діти були в усі часи, а не тільки сьогодні. Добре, що є хороші дитячі письменники, бібліотекарі, які зацікавлюють дітей гарними книжками, залучають до різноманітних цікавих акцій, прищеплюючи тим самим інтерес і смак до читання.

Щорічно в Україні проводиться Тиждень дитячого читання. Ця чудова традиція походить ще з минулого століття і сьогодні є однією з наймасштабніших кампаній в просуванні читання. Кожне таке свято — це завжди захоплююча подорож у світ дитячих книг. Як правило в дитячих бібліотеках Севастополя кожен день Тижня присвячений певній темі або жанру літератури. Звичайно, найскравішими подіями, які запам'ятовуються надовго, стають масштабні міські акції, що зазвичай проходять за межами бібліотек у Міжнародний день дитячої книги. Наприклад, свято «Нам з книгою цікавіше жити, творити, сміятися і дружити» відбувалося у Севастопольському центрі культури і мистецтв. У фойє було представлено книжкову виставку «Кращі книги — дітям» і проходила благодійна акція «Дитячі бібліотеки — дитячому будинку», під час якої будь-який її учасник міг подарувати книгу дитячому будинку № 2. На свято прийшли діти, їхні батьки, педагоги — усього 400 чоловік. Почесними гостями стали відомі севастопольські письменники і поети, члени Національної спілки письменників України Людмила Гусельникова, Тамара Гордієнко і Валентина Сірченко, які привітали дітей та побажали їм нових книжкових відкриттів. Бурхливими оваціями зустріли глядачі севастопольського композитора, виконавця, голову Спілки творчої інтелігенції Севастополя і одного з севастопольських читачів Якова Машарського, який виконав пісню «Я йду в бібліотеку» (автор слів — методист ЦДБ ім. А.П. Гайдара Р.А. Бегосінська). Цю пісню по праву вважають гімном нашої бібліотеки, тому її виконання супроводжувалося показом слайдів, на яких багато присутніх у залі впізнали себе. Своїми виступами глядачів порадували юні артисти — читачі бібліотек. Кульмінаційним моментом стало нагородження «Лідерів читання» дипломами і чудовими дитячими книжками, кошти на які виділили з міської «Програми розвитку регіональної російської мови і російської культури». Свято завершили веселі номери з концертної програми. «Діти творять дива, коли вони читають», — ці слова, з якими не можна не погодитися, належать відомій, улюбленій усіма Астрід Ліндгрєн. Тому часто Тижню дитячого читання передуює конкурс літературно-художньої творчості. В одному з них — «Книга дарує натхнення» — взяли участь читачі дитячих бібліотек і бібліотек для дорослих, розташованих у приміській та сільській зонах. У фіналі переможців нагороджували під

час шоу-свята «Місто читаючих дітей». Такі заходи користуються незмінним успіхом і завжди викликають дитячі посмішки, живий інтерес до усього, що відбувається.

Вже довгий час, починаючи з 1999 року, в Севастопольській ЦБС для дітей проводиться конкурс «У книги немає канікул!». За тринадцять років свого існування він не тільки не «приївся», а навпаки, набрав обертів. Щорічно у ньому беруть участь майже п'ять тисяч дітей та підлітків! А стати учасником цього конкурсу дуже просто: потрібно під час літніх канікул регулярно відвідувати бібліотеку, прочитати якомога більше книг, підготувати творчу роботу, бути волонтером. Оскільки влітку в Севастополі багато гостей, учасниками конкурсу стають діти не тільки з міст України, а навіть і з інших країн. Усі вони беруть участь в складанні рейтингу «Улюблена книга, прочитана влітку». Кожна з дитячих бібліотек, проводячи свій конкурс, обов'язково орієнтується на загальне Положення. Час показав, що такий творчий проект сприяє безмежній фантазії організаторів та учасників і робить відвідування бібліотеки влітку веселим і незабутнім, а церемонію вересневого підведення підсумків і нагородження — справжнім святом. Цього року переможців вітали на одному з наймальовничіших культурних майданчиків міста — літній естраді Приморського бульвару, яку городяни любовно називають «Ракушкою». Чудово, що учасниками свята «Лідер річного читання — 2012» стали не тільки переможці конкурсу, їхні батьки та друзі, але й усі, хто в цей недільний ранок прогулювався в центрі міста. З упевненістю можна сказати, що цього дня читачі дитячих бібліотек опинилися в центрі уваги! Перед присутніми з вітальними словами від Севастопольського клубу дитячих письменників виступила Людмила Гусельникова, вірші та проза якої добре відомі юним севастопольцям. У цей день свої книги вона подарувала починаючим літераторам — членам прес-клубу «Вікно» і літературної студії «Первоцвіти», що діють у ЦДБ ім. А.П. Гайдара, вони в свою чергу прочитали свої вірші. Тридцять вісім кращих з кращих отримали дипломи та призи, а всі інші — масу позитивних емоцій. Коли ведучі свята — читач Вітя Ірашку і Наталя Козирєва — бібліотекар дитячої бібліотеки-філії № 16 оголосили про його завершення, нікому не хотілося розлучатися.

У 2007 році севастопольські хлопчики й дівчатка вперше отримали можливість брати участь у Всеукраїнському конкурсі дитячого читання «Найкращий читач

України». У 2011 році до нього долучилися не тільки читачі дитячих бібліотек, але й бібліотек для дорослих, розташованих у сільській зоні. Згідно з Положенням конкурс проводився у декілька етапів, під час яких учасники демонстрували не лише блискуче знання української літератури, а й прекрасні навички творчого читання, надсилали до журі відгуки на книги, щоденники читання, ілюстрації, літературні карти України та інші роботи. Потім переможці фінального етапу з честю представляли місто на фестивалі дитячого читання «Книгоманія», де їм належало взяти участь в додаткових конкурсах та інших заходах, спрямованих на популяризацію читання та української книги, і таким чином довести, що в нашому місті читати престижно! І вже упродовж чотирьох років юні севастопольці успішно справляються з цим завданням.

Сьогодні майже чотири мільярди жителів нашої планети вміють читати і писати, проте грамотність для всіх — дітей, молоді та дорослих — ще не до кінця досягнута мета. Саме тому дитячі бібліотеки постійно надають свої ресурси для інформаційної підтримки освітнього процесу, інтелектуального розвитку дітей і підлітків, а бібліотекарі завжди раді допомогти і маленьким, і дорослим у пошуку необхідної інформації. Активізації цієї роботи сприяв Тиждень читання і грамотності «До знань по книжковому шляху!», ініційований ЦДБ ім. А.П. Гайдара в рамках десятиліття письменності і приурочений до Дня знань та Міжнародного дня поширення грамотності, який за рішенням Генеральної Асамблеї ООН відзначається 8 вересня. До цього масштабного заходу в усіх дитячих бібліотеках для дітей були оформлені яскраві виставки книг та періодичних видань: «Перший раз у перший клас», «На всі ваші! Що? Де? Коли?», «Розумні книги відповідають завжди!», «Преса — на всі інтереси». Для вчителів, майбутніх педагогів — читачів відділу організаторів дитячого читання підготували відкритий перегляд і тематичні огляди літератури «Як подарувати дітям радість читання». Кожен день Тижня був насичений цікавими і пізнавальними заходами, які допомогли дітям налаштуватися на навчання, нагадали про інформаційні можливості бібліотек.

Сьогодні, коли все менше залишається учасників і свідків героїчних подій Великої Вітчизняної війни, читання книг залишається для нового покоління єдиним джерелом знань про ці незабутні сторінки нашої історії, а для бібліотекарів — надійним інструментом патріотичного виховання дітей та підлітків. Під девізом «Ми — севастопольці! Нам шлях героїв продовжувати!» в ЦБС для дітей відбулася читацька акція «Я читаю книги про війну». У рамках її проведення юні читачі зустрічалися з ветеранами війни, ознайомилися з аудіо-фотовиставкою «Гідні поклоніння», відвідали презентації книг севастопольських авторів про війну. Всі бажаючі стали учасниками дитячих літературно-художніх конкурсів «Ми пам'ять вічну бережемо про подвиги героїв» і «Нахімовський район — початок усіх початків», сімейної історико-краєзнавчої вікторини «Тоді лише стає місто героєм», що проводилася спільно з газетою «Флаг Родины», Інтернет-мосту міст-героїв «Рубежі слави» та інших цікавих і пізнавальних заходів. 28 жовтня, в день визволення України від німецько-фашистських загарбників і напередодні річниці другої героїчної оборони Севастополя в центральній дитячій бібліотеці ім. А.П. Гайдара на

підведення підсумків цієї акції зібралось 2595 читачів, які прочитали понад 4300 книг про війну і підготували майже 600 творчих робіт, у числі яких 212 відгуків на книги. Отримавши такі результати, можна з упевненістю говорити, що юні севастопольці пишаються героїчною історією країни, свого улюбленого міста, з глибокою повагою ставляться до ветеранів Великої Вітчизняної війни і ростуть гідною зміною попередніх поколінь.

Польський письменник і педагог Януш Корчак сказав: «Сімейне читання тонкою ниткою з'єднує одну душу з іншою, і тоді народжується спорідненість душ». Сьогодні вже доведено, наскільки значна роль бібліотеки у відродженні традицій сімейного читання, в інтелектуальному і творчому розвитку дітей. Це стає абсолютно ясно при проведенні загальносистемних заходів за участі сімей наших юних читачів, які найчастіше відбуваються напередодні Міжнародного дня сім'ї. Серед них: сімейне свято-дебют «Про улюблене місто читаємо всією сім'єю», на якому підводилися підсумки історико-краєзнавчої вікторини «Знавці історії міста і флоту», що тривала два місяці; сімейне свято «Читаєш ти, читаю я, читає вся моя сім'я!», у якому взяли участь більше 30 сімей, підготувавши 72 творчі роботи — твори, есе про сімейне читання, відгуки на улюблені книги, ілюстрації до прочитаних книг, художні фотографії на тему «Читаємо всією сім'єю».

Особливо хочу зупинитися на сімейному бібліофорумі «Об'єднані читанням!», який відбувся в ЦДБ ім. А.П. Гайдара в 2012 році. Мета форуму — зміцнення союзу сім'ї та бібліотеки в організації сімейного читання і дозволення, залучення дітей до книжкової культури, підвищення престижу читаючих сімей у міському співтоваристві. До програми бібліофоруму увійшли презентації виставок «Улюблені книги всіх поколінь», «Сімейне хобі», де були представлені улюблені книги кожної сім'ї, різні творчі роботи — відгуки на прочитане, твори, незвичайні вироби з бісеру, паперу. Організатор бібліофоруму, голова клубу дитячих письменників, завідувача відділом Тетяна Геннадіївна Корнієнко на основі фотографій і аналізу анкет, заповнених при підготовці, склала сімейний відео-портрет. Хочеться навести деякі з відповідей на запитання анкети «Яка роль бібліотеки у Вашому житті та житті Ваших дітей?»: «Дитині намагаємося давати тільки «паперові книги», тому бібліотека для нього — основне джерело. Подобаються грамотні бібліотекарі — це гарні помічники і порадики дитині у виборі нових, незнайомих книг, авторів»; «Бібліотека навчила дітей любити книги, мислити творчо»; «Розвиваємо інтелект, кругозір, мову, мислення»; «Бібліотека нашим дітям необхідна», «Беремо активну

участь в усіх заходах бібліотеки. Чекаємо нових цікавих книг для читання в колі сім'ї».

Під час цього форуму кожна родина проявила свої таланти та розповіла про захоплення. Дорослі поділилися один з одним досвідом, секретами залучення дітей до читання. На завершення свята кожна сім'я отримала у подарунок квитки в Севастопольський дельфінарій і театр для дітей та молоді «На Великій Морській», а директор ЦБС для дітей Світлана Капранова вручила родинам і партнерам бібліофоруму листи-подяки «За збереження традицій сімейного читання, виховання в дітях любові до читання і книги». Його проведення стало яскравою подією в житті дітей та батьків, для яких читання — часом нелегка праця, все-таки залишається великим задоволенням і корисним сімейним захопленням. Саме про це вони й написали у своїх відгуках, наприклад: «Ми є постійними відвіду-

вачами бібліотеки і хочемо подякувати всім її працівникам за створену атмосферу любові до читання. Вони завжди допомагають підібрати потрібну книгу, підтримують будь-які творчі ідеї. Систематичне проведення форумів і зборів читачів сприяють розвитку творчого потенціалу дітей і надають натхнення дорослим. Якщо ви хочете, щоб ваші діти, онуки вирости культурними й освіченими людьми, відвідування бібліотеки, обов'язкове...» (сім'я Дьяченків).

У Севастополі з його багатими культурними традиціями престиж читання має бути високим. Небайдужий, творчий колектив централізованої бібліотечної системи для дітей докладає всіх зусиль для того, щоб наш улюблений Севастополь завжди був містом читаючих дітей, адже від цього залежить його майбутнє.

Олена Земська,
зав. інформаційно-бібліографічним відділом
центральної дитячої бібліотеки ім. А.П. Гайдара м. Севастополя

Віртуальний — теж наш читач!

Сучасна бібліотека, що стала повноправною частиною віртуального простору, з кожним днем усе впевненіше рухається вперед у роботі з освоєння інформаційних ресурсів. Це значно вплинуло на статус бібліотек у цілому, які з установ, що забезпечують доступ до документів, трансформувалися в установи, що забезпечують доступ до інформації в усіх видах і можливість інтерактивного спілкування. Таким чином, відповідаючи сучасним вимогам, своєчасно реагуючи на зміни зовнішнього середовища, бібліотека може не тільки зберігати, але і підвищувати свій авторитет у суспільстві.

Запропонувати дітям все найнеобхідніше, найкраще, пробудити в них пізнавальний інтерес до читання і знань покликана бібліографія — древня і мудра наука, яка в століття комп'ютерних технологій піднялася на новий, вищий рівень розвитку. Вона стала більш оперативною, мобільною і, звичайно, віртуальною. Довідково-бібліографічне обслуговування — це одна з основних послуг будь-якої бібліотеки, яка активно переміщується у віртуальний простір. Помітною тенденцією останніх років стало впровадження деяких видів професійної бібліотечної діяльності в мережевий простір. Працюючи на бібліотечних сайтах, служба «Віртуальна довідка» є основою для системи віддаленого бібліографічного інформування. Говорити про нашу роботу в цьому напрямі, на мій погляд, краще, простеживши динаміку розвитку. В кінці 2005 року на сайті бібліотечної системи з'явилася рубрика «Питання бібліотекарю», яка відразу привернула увагу віддаленого користувача. В основному надходили запити краєзнавчого характеру, уточнюючі і адресно-бібліографічні. За час роботи ми не залишили без відповіді жодне запитання, розшукуючи необхідну інформацію часом кілька днів. Наші зусилля були не марні, адже так приємно, коли після виконаної роботи від користувачів на сайт приходять слова подяки за допомогу. Сьогодні центральна дитяча бібліотека ім. А.П. Гайдара — повноправний партнер Міжнародного проекту «Віртуальна довідково-інформаційна служба публічних бібліотек», до якого приєдналася ще в

листопаді 2006 року. Служба розміщена на бібліотечному порталі www.library.ru. У рамках проекту два оператори пройшли навчання на семінарі в Москві і отримали сертифікати. За роки роботи виконано велику кількість запитів від віртуальних користувачів російськомовного Інтернету. Запити за своєю тематикою найрізноманітніші і охоплюють практично всі сфери людського життя і діяльності. Приєднання до даного проекту дає нашій бібліотеці наступні переваги: оператор освоює навички довідкового обслуговування віддалених користувачів і має можливість участі у віртуальних семінарах, практикумах, форумах; інформація про нашу бібліотеку як учасника корпоративного проекту виставлена на бібліотечному порталі www.library.ru, що дозволяє залучити потенційних користувачів на власний сайт, розширити коло тих, що знають про наш сайт, вибудувати співтовариство друзів-однодумців.

В Україні також чітко простежується єдина концепція віртуального довідкового обслуговування публічних бібліотек. Корпоративна служба «Віртуальна бібліографічна довідка: Об'єднана довідкова служба бібліотек України» працює на сайті Національної бібліотеки України для дітей. Наша бібліотека увійшла в даний проект на початку 2007 року, і на сьогоднішній день нами виконано понад 700 запитів. Ми намагаємося відповісти на запитання, максимально використовуючи ресурси, представлені в мережі Інтернет, і при необхідності даємо бібліографічний список літератури з наших фондів або з фондів провідних бібліотек України, використовуючи електронні каталоги. Працювати віртуальним оператором непросто. Необхідно не тільки оперативно орієнтуватися в глобальній мережі, а й вміти логічно мислити, виділяти суть в кожному запиті, володіти завзятістю в пошуку і досить широким інтелектом, але найголовніше — це бажання працювати і вдосконалюватися, що ми і маємо. Інтернет — відкритий простір, і кожен з нас максимально намагається використовувати бібліотечні стратегії взаємодії з юними читачами. В бібліотеці вже розроблено кілька віртуальних проектів для дітей різних вікових категорій: для дошкільнят та дітей молодшого шкільного віку створено яскравий

сайт «На літературних хвилях Севастополя» з дружнім інтерфейсом, дитячими анімаційними героями Севою і Полею, які супроводжують користувачів його сторінками. У скороченій і доступній формі дітям розповідається про життя і творчість севастопольських письменників. Тут же на сайті можна почитати книги і залишити свій відгук або малюнок до твору, якій сподобався.

Особливу увагу приділяємо ювілейним датам: календарі знаменних і пам'ятних дат Криму і Севастополя, літературний календар розміщуємо на сайті вже упродовж декількох років, які завжди затребувані, і не тільки юними читачами, але й дорослими користувачами. У 2011 році бібліографами було розроблено рекомендаційний бібліографічний посібник «Книги-ювіляри 2012 року». У кожного покоління є такі дитячі книжки, які хочеться зберегти для дітей і навіть онуків та із задоволенням самому перечитати разом з ними. В них немає чарівників або космічних піратів — все їх чарівництво полягає в безмежній доброті, якою проймана кожна сторінка. У даному посібнику ми представляємо книги, які пройшли перевірку часом і стали улюбленими для кількох поколінь. Усі вони є в фондах дитячих бібліотек Севастополя і розраховані на дітей різного віку, а для активних користувачів Інтернету та шанувальників читання книг в електронному вигляді пропонуємо посилання на ці твори для читання он-лайн.

Наш інформаційно-віртуальний проект «Великі українці», представлений на сайті централізованої бібліотечної системи для дітей, надає можливість кожному віртуальному користувачу більше дізнатися про видатних діячів української історії, науки, культури, про ювілейні дати що відзначаються в країні на державному рівні тощо. Україна, де ми з вами живемо, має багатівікове історичне минуле, а історію, як відомо, творять люди. Тому й даний

проект містить багато цікавої фактографічної інформації та посилання на різні Інтернет-ресурси, де можна знайти відомості про видатних співвітчизників.

Один з останніх наших проектів — віртуальна подорож «Кам'яний літопис Севастополя». Славне минуле нашого міста відтіняє величавий спокій його численних пам'ятників — знаків перемог та історичних подій, вісників слави і безсмертя. З особливим відчуттям гордості ми представляємо пам'ятники, присвячені Великій Вітчизняній війні 1941–1945 років, що стоять на землі, залитій кров'ю захисників та жителів нашого легендарного міста-героя Севастополя.

Для нас представлення своєї бібліотеки в Інтернеті — не данина моді, а усвідомлена форма роботи, продиктована часом. Активно працюючий бібліотечний веб-сайт дозволяє реалізувати ряд завдань з просування відомостей про її діяльність в інформаційному суспільстві та значною мірою підвищує комфортність обслуговування користувачів. Якщо бібліотека має власне представництво в Інтернеті, то її користувальницька аудиторія здатна розширитися до вельми серйозних розмірів. Працюючи над цим, нам усім необхідно пам'ятати, що віртуальний читач повинен бути поінформований не гірше читача реального.

Марина Тарасенко,
зав. отделом «Мир детства» центральной детской библиотеки
им. А.П. Гайдара г. Севастополя

Школа толерантного общения в детской библиотеке

Нравственное воспитание подрастающего поколения становится особенно важным в настоящее время. Воспитывать доброту, сердечность и отзывчивость нужно с самого раннего детства. Учитывая актуальность проблемы, в отделе «Мир детства» ЦДБ им. А.П. Гайдара уже четыре года работает Школа толерантного общения «Я живу среди людей». Воспитывая толерантность, мы прежде всего видим в ребёнке саморазвивающуюся личность со своим характером, со своими взглядами и мышлением.

Наша цель — научить детей правильному отношению к событиям положительным и отрицательным, воспитать потребность и готовность к конструктивному взаимодействию с людьми, независимо от их взглядов и поведения посредством толерантно ориентированной литературы. Обучение в Школе состоит из трёх ступеней: «От сердца к сердцу» для детей 6–7 лет, «Толерантным быть хочу — пусть меня научат!» для детей 8–9 лет, «Все мы разные и все похожие» для детей 10–11 лет. Для каждой из этих возрастных категорий разработана своя программа, рассчитанная на год. Один раз в месяц для каждой из групп со-

трудниками отдела проводятся занятия, на которых обязательно и умело сочетаются традиционные и инновационные формы работы. Например, активно используются такие интерактивные формы, как игры-эмпатии, ролевое чтение, анализ проблемных ситуаций и другие, которые чередуются с беседами-диалогами, викторинами, конкурсами, опросами, размышлениями. Так самые младшие на занятиях учатся с помощью игр-эмпатий ставить себя на место другого; понимать, что красив тот человек, у кого доброе сердце; учатся прощать и не вредить ничему живому. Ребята постарше с удовольствием знакомятся с особенностями культуры и быта народов, проживающих в Крыму; «растят» дерево толерантности; рассуждают о том, как защищать себя и договариваться мирным путем, без драк и взаимных оскорблений. А самые старшие — четвероклассники размышляют о том, что такое тактичность, ответственность; как сохранить достоинство; что такое суд совести; как научиться дружить, чтобы друг друга любить и себя не губить.

Для каждой возрастной группы помимо программы разработаны и рекомендательные списки толерантно ориентированной литературы, имеющейся в книжном фонде

отдела «Мир детства». Обязательно включаем и серию книг «Севастополь — детям», которая основана Севастопольской городской государственной администрацией по инициативе писательницы В.С. Фроловой и центральной детской библиотеки им. А.П. Гайдара. Эти книги без сомнения относятся к толерантно ориентированным, и мы с большим энтузиазмом работаем с ними, используя при обучении детей.

Презентация книги «Ох, и трудная это штука — морская наука: азбука салажонка» Валентины Фроловой была проведена в форме турнира «Кто станет адмиралом?». Состязались два четвёртых класса, посещающих нашу Школу. Все конкурсы турнира были интерактивны, т.е. обеспечивали личное участие, непосредственную включённость детей в предлагаемую деятельность с соблюдением, как и положено в игре, определённых правил: слушать и слышать друг друга, всем участвовать в обсуждениях, уважать позицию каждого, говорить по очереди ... Презентация другой книги этой серии — «Про слонёнка — боцманёнка» Алексея Озерова была театрализованной: старшие учащиеся — четвероклассники подготовили спектакль для семилеток первой ступени «От сердца к сердцу». И трудно сказать, кто получил больше удовольствия — артисты или зрители? Вот как о нашей работе отозвалась писательница Валентина Фролова: «Когда говорят, что ныне дети не любят читать, я утверждаю: ерунда! Им нужны хорошие, интересные книги, а любовь к чтению следует прививать, что великолепно умеет делать наша детская библиотека. Спасибо ей за это!». А потом ещё были «Сказки Бирюзовой бухты» Любови Матвеевой, «Сказка о дружбе» Татьяны Корниенко, «Почемучкина книжка» Людмилы Гусельниковой.

Благодаря нашей Школе толерантного общения «Я живу среди людей» у ребятшек не только развивается ин-

терес к чтению, умение видеть в героях произведений живых людей, идентифицировать себя с ними, но и формируется представление о таких качествах личности, как доброта, тактичность, ответственность, доброжелательность и др. Наши воспитанники находят слова для оценки поведения героев, их настроения, учатся сдерживать себя во время конфликтных ситуаций, уступать, не обижаться по пустякам, подчиняться правилам, видеть и учитывать настроение сверстников и взрослых при общении. Приведу в пример размышления ребят: «По-моему мнению толерантный человек не обязательно должен быть идеальным. Я думаю, что каждый человек и толерантен, и интолерантен. Я тоже такая: вежливая, никогда не обижу друзей или других людей, но не всегда могу простить унижения, грубого обращения со мной. Мне нравится быть такой, какая я есть!» (Наташа Р.); «Я всегда задаю себе вопрос: толерантная ли я? «Конечно да!», — скажет о себе человек любого возраста, пытаюсь скрыть свои недостатки в отношениях с другими людьми. Что касается меня, я такая же: пытаюсь говорить о себе лучше... Но в будущем я думаю, что смогу быть толерантной личностью!» (Яна В.); «Я стараюсь изо всех сил стать толерантной. Могу достичь успехов в любом деле, если приложу усилия, и когда мне это интересно...» (Катя Б.); «Считаю, что толерантный ребёнок — это тот ребёнок, который уважает окружающих, заботится о младших, любит животных, умеет выслушать собеседника, даже если он с ним не согласен. У него есть чувство юмора, тактичность. В нашем классе есть такие ребята. Что касается меня: я стараюсь быть толерантным ребёнком, но решать окружающим меня людям — ведь им виднее...» (Никита С.); «Я считаю, чтобы быть толерантным — нужно выполнять всего лишь одно правило: относиться к другим так, как ты хочешь, чтобы относились к тебе. Если ребёнок будет выполнять это правило — он будет толерантным. Такому ребёнку не нужно будет запоминать все качества толерантности: доброжелательность, милосердие, уважение к другим... У него это будет получаться само собой. Я считаю, что толерантность надо воспитывать с раннего детства, потому что потом ты себя не приучишь к этому. Мне для того, чтобы быть толерантной, не хватает немного терпимости и внимания...» (Вероника М.).

Хочется верить, что знания и навыки, полученные детьми на занятиях в нашей Школе, очень пригодятся им в жизни!

Надежда Миронова,
зав. отделом «Мир подростка» центральной детской библиотеки
им. А.П. Гайдара г. Севастополя

Человек читающий — человек успешный

(Читательские объединения в библиотеке как средство развития личности подростка)

Наш отдел называется «Мир подростка». Общеизвестно, что подростки — самая трудная категория читателей. Они жаждут свободы, самостоятельности, общения на равных со сверстниками и взрослыми. От тех, кому сегодня 12–15 лет, зависит творческий, интеллектуальный потенциал страны, и именно этот возраст требует особого внимания со стороны взрослых. Поэтому одна из приоритетных задач детской библиотеки — с помощью книги и чтения воспитать личность, человека со своими убеждениями, отношением к происходящему, со стойкой жизненной позицией — воспитать лидера. Лидер — весомое, яркое, выразительное слово. Такой же яркой, выразительной, достойной личностью должен быть и человек-лидер. Мы считаем, что библиотека должна стать местом, где подростки понимают, где он может пообщаться и поразмышлять, а возможность для открытого корректного разговора, обсуждения и высказывания своей точки зрения безусловно дают читательские объединения.

В отделе «Мир подростка» уже несколько лет для читателей успешно работают «Школа лидеров», краеведческий клуб «Автограф» и пресс-клуб «Окно». «Школа лидеров», которой руководит главный библиотекарь Вероника Петровна Гавриличенко, объединяет читателей-учащихся 6–9 кл. Здесь даже есть своя символика: гимн, флаг, девиз. Программа рассчитана на четыре года: 6 класс — «Познай людей и самого себя»; 7 класс — «Мой край — Отечество моё»; 8 класс — «Гражданином быть обязан»; 9 класс — «Выбор профессии — выбор судьбы».

Начинается работа обязательно с этического урока «Мир твоей души» и ток-шоу «Родительский дом». Шестиклассники ведут разговор о нравственных качествах человека: доброте, любви и уважении к людям, желании помочь, понять, протянуть руку помощи, учатся гордиться своей семьей, искать свои корни и составлять свою родословную. Познавать людей и самих себя помогает чтение и обсуждение книг Владислава Крапивина «Бабушкин внук и его братья», Аркадия Гайдара «Тимур и его команда». Ребята принимают участие в семейных праздниках «В библиотеку всей семьей» и психологических тренингах «Я и другие: такие разные миры». Рекомендательный список чтения «В кругу семьи» позволяет и детям, и родителям ознакомиться с лучшими книгами о взаимоотношениях в семье.

Продолжением любви к семье есть любовь к своему Отечеству. История Крыма и Севастополя богата, она сплетена из судеб ярких и достойных личностей. Семиклассники участвуют в PR-акции «Место встречи — Севастополь» по произведениям Владислава Крапивина, посвященных нашему городу, в военно-патриотических играх и вечерах памяти. Они собирают литературно-историческое досье о воинах, погибших в Крымской войне 1853–1856 гг., защищают семейные фантастические проекты «Город будущего». Параллельно продолжают пси-

хологические тренинги по социальной саморегуляции: «Помоги себе сам» и «Я живу среди людей».

Любить своё Отечество и быть достойным его гражданином — лейтмотив третьего года обучения. В сентябре ребята отправляются на экскурсию в музей писателя, земляка, учёного, общественного деятеля Геннадия Александровича Черкашина, который находится в детской библиотеке-филиале № 7 им. Г.А. Черкашина. В течение года им предстоит знакомство с гражданской лирикой Михаила Юрьевича Лермонтова, встреча-диалог с Александром Запорожко, автором книги «Моя севастопольская страда», урок мужества и подиум-дискуссия о гражданственности и патриотизме. Заканчивается учебный год уроком граждановедения «Я — севастополец, я — гражданин».

Выбор профессии для подростка — трудное и важное дело. Помочь ему сориентироваться и выбрать именно ту профессию, в которой проявятся его личностные качества, поможет программа четвёртого уровня «Школы лидеров». На этом этапе нашим партнёром становится Севастопольский городской центр занятости, специалисты которого вместе с волонтерами помогают нам в организации экскурсий в СГЦЗ, проводят тестирование подростков и тренинги «Хочу. Могу. Надо». Для старшеклассников устраиваются циклы встреч с известными людьми «Лидер в профессии».

На уроке реальной трудовой жизни наших читателей ждёт встреча с Героем Социалистического труда Николаем Васильевичем Багринцевым. Знакомство с миром профессий предлагают книжные выставки и индивидуальные рекомендательные списки. Для читателей разработан веб-библиографический список «Я б в рабочие пошёл». Защита проекта «Моя будущая профессия» систематизирует знания подростка о выбранной профессии, помогает увидеть в ней себя. Наши лидеры — активные участники PR-акций и победители городских детских литературно-художественных конкурсов, семейных викторин.

Краеведческий клуб «Автограф» — это знакомство с известными людьми города, воспитание любви и уважения к нему и людям, живущим в нём — взрослым и детям — это и есть цель работы краеведческого клуба «Автограф». Клубом руковожу я — зав. отделом Надежда Борисовна Миронова. Кроме встреч с писателями, артистами, музыкантами, деятелями науки в клубе проводятся презентации новых книг. И организовываются они всегда

таким образом, что у членов клуба всегда есть возможность высказать своё мнение о книге, задать вопросы автору и сформировать своё отношение к теме или проблеме, нашедшей в ней отражение. Часто на такие мероприятия мы приглашаем читателей и библиотекарей детских библиотек-филиалов. Бенефисы юных талантов — не редкость в нашем клубе. Ребята-лидеры, которые добились успехов в том или ином виде искусств, представляют свою программу зрителям. Примером могут служить бенефисы солистов городской вокальной школы-студии «Резонанс», лауреатов украинских и зарубежных конкурсов «Мир музыки — он мой».

Пресс-клуб «Окно» уже несколько лет в отделе «Мир подростка» объединяет учащихся 5–9 классов разных школ города, которые стремятся стать журналистами. Руководит его работой зав. сектором периодики Татьяна Ефимовна Вегеш, которая учит будущих журналистов иметь свою твёрдую позицию и собственное мнение о происходящем. Ведь быть журналистом — значит быть активным человеком, умеющим вести дискуссию, устанавливать и поддерживать контакты, быть независимым и уважать мнение других. Для воспитания именно таких качеств в программу занятий пресс-клуба включены ток-шоу «С любовью к профессии», мастер-класс «Журналист: секреты профессии», тренинги, домашние задания, конкурсы репортажей, часы интересных сообщений по страницам молодёжных журналов. Примечательно, что все мастер-классы ведут журналисты городских газет, телевидения и радио.

Для тех, кто пробует свои силы в поэзии, председатель Клуба детских писателей Севастополя при ЦДБ им. А.П. Гайдара Татьяна Корниенко проводит мастер-класс «Основы стихосложения». Лучшие творческие работы представляются на традиционном предновогоднем празднике «Фейерверк талантов». Членов пресс-клуба принято

приглашать на мероприятия, которые проводятся в библиотеке. Заметки их публикуются в детской городской газете «Пчёлка». В этом году вышел в свет первый номер детского литературного журнала «ГайдариК», в который вошли лучшие стихи, рассказы, сказки и эссе членов клуба.

В январе, когда центральная детская библиотека отмечает свой день рождения и день рождения А.П. Гайдара, чьё имя она носит с 1954 года, в нашем отделе стало традицией проводить праздник читателей-активистов «Горжусь, что я — гайдаровец». Это по сути форум лидеров. На празднике чествуются лидеры чтения, победители творческих конкурсов, активные члены читательских объединений. Они награждаются дипломами и благодарственными письмами. С напутственным словом к ним обращаются почётные гайдаровцы, читатели прошлых лет, а ныне состоявшиеся личности.

Современному обществу нужны лидеры в школах, на предприятиях, в органах власти и органах самоуправления, в общественной жизни, во всех сферах деятельности. Детская библиотека, владея традиционными и инновационными формами работы с подростками, с помощью ниги в состоянии успешно решать эту проблему.

Татьяна Корниенко,
председатель Клуба детских писателей г. Севастополя,
член Национального союза писателей Украины

Библиотека и Клуб детских писателей

С января 2010 года при центральной детской библиотеке им. А.П. Гайдара работает Клуб детских писателей г. Севастополя, объединивший работников детских библиотек и севастопольских авторов, пишущих для детей. Подобные клубы — явление пока редкое, но целесообразное, поскольку детская литература и литература, ориентированная на взрослого читателя, имеют целый ряд существенных различий. Учитывая формирующую функцию детской литературы, возрастную дифференциацию произведений, неготовность юного читателя осуществлять полноценный самостоятельный анализ прочитанного, детский писатель обязан быть профессионалом не только в области литературы, но иметь сведения о психологии ребёнка, психологии чтения, знать особенности возрастного развития и своего читателя, и героя собственных произведений. Кроме того, в этой связи представляется очень важным:

- живой контакт маленького читателя с автором произведения, что стимулирует как дальнейшее чтение ребёнка, так и творчество писателя;

- наличие обратной связи, когда писатель с помощью библиотекаря может отслеживать реакции на собственные произведения, узнавать тематические предпочтения читателя; развитие литературно-одарённых детей под чутким контролем писателя-профессионала;

- участие библиотечных специалистов в формировании коллективных сборников, когда библиотекари, изучающие все нюансы читательского интереса и потребности библиотеки в той или иной литературе, могут влиять на выбор общей тематики сборника, определение возрастных категорий его будущих читателей;

- общение писателей друг с другом, что стимулирует и качественно меняет творческий процесс и его результаты. Всё вышеперечисленное и привело директора ЦБС для детей Светлану Анатольевну Капранову к мысли о создании писательского объединения при центральной детской библиотеке им. А.П. Гайдара.

Клуб был создан, и членство в нём получили более тридцати человек — писатели и библиотекари. Задачи поставлены достаточно масштабные. Но прежде всего это развитие — развитие ребёнка-читателя, развитие литера-

турно-одарённого ребёнка и развитие самого автора. «Мы работаем для детей, с детьми и во имя детей», — таков наш девиз. В Клубе сегодня есть две секции: одна координирует работу писателей, другая оказывает квалифицированную помощь литературно одарённым детям. Среди повседневных задач, в первую очередь, конечно же общение писателей с детьми в библиотеках и школах, а также презентации книг, тренинги для авторов по вопросам литературы и психологии, дискуссии по проблемам детского чтения, встречи с издателями, коллегами и многое-многое другое.

Есть уже у нас и достижения, о которых хочется упомянуть особо. Прежде всего это выход в свет двух коллективных сборников серии «Севастопольские писатели — детям». Появление подобной серии — тоже один из результатов совместной работы писателей и библиотекарей.

Сборник «Удивительные встречи», изданный в 2010 году, является первым в городе сборником, адресованным детям. В него вошли сказки, стихи, рассказы для детей младшего и среднего возраста. Представлены произведения 29 авторов, краткие творческие биографии писателей, библиография, что делает книгу не только интересной, но и полезной, удобной для детей, педагогов, родителей. Иллюстрирован сборник рисунками читателей детских библиотек, в том числе детей с ограниченными физическими возможностями. Успех первой книги привёл к неожиданному, хотя и вполне обоснованному результату — в Севастополе среди писателей значительно возрос интерес к детской литературе.

«Они приближали Победу» — так назвали второй сборник, изданный в 2011 году, в который были включены произведения уже 45 авторов. Вошедшие в него рассказы, очерки, стихи, песни ориентированы на подростков. Вспоминая, с какой радостью юные иллюстраторы восприняли возможность оформить первую книгу, художественное оформление второй также отдали детям — читателям ЦБС для детей и учащимся Севастопольской художественной школы. Помимо чудесных детских иллюстраций в сборник вошли и уникальные фотографии из личных архивов авторов. На Всеукраинском фестивале украинской

книги «Феодосия — 2012» сборник был отмечен дипломом.

В 2012 году режиссёр и оператор Игорь Красовский при активном участии центральной детской библиотеки им. А.П. Гайдара и Клуба детских писателей г. Севастополя снял двухчасовой документальный фильм «Книги и судьбы». Первая его часть знакомит зрителя с работой библиотеки, что является огромным подспорьем в пропаганде детского чтения, а вторая — рассказывает об известных севастопольских писателях. Видеосюжеты второй части бесценны для работы библиотекарей, педагогов, литературоведов.

Успехи севастопольского писательского клуба повлияли и на то, что центральная детская библиотека им. А.П. Гайдара в 2011 году стала одним из партнёров Содружества детских писателей (Россия, Екатеринбург) и принимающей стороной Международной детской литературной премии имени Владислава Крапивина, одной из крупнейших в области детской литературы. В Севастополе прошла официальная церемония награждения её лауреатов. В литературный совет и жюри премии вошли севастопольские писатели и библиотекари. Но одним из важнейших достижений Клуба для нас является создание детской литературной студии «Первоцветы», в которой ребята знакомятся с азами литературного мастерства, встречаются с мастерами художественного слова, общаются друг с другом. Большое внимание здесь уделяется развитию творческих способностей одарённых детей, посещающих студийные занятия. С ребятами работают не только писатели, но и психологи. За время деятельности Клуба в нём появились лауреаты и дипломанты престижных литературных конкурсов: Международного конкурса имени Сергея Михалкова на лучшее художественное произведение для подростков, Международной детской литературной премии имени Владислава Крапивина и множества региональных, городских конкурсов. В настоящее время идёт подготовка к изданию нового литературоведческого сборника «Детская литература Севастополя». Уверены, что он также, как и предыдущие, будет интересен и детям, и взрослым.

Эти достижения несомненно являются отличными показателями работы Клуба, пополняют копилку детской литературы Севастополя, Крыма и Украины, оказывая плодотворное влияние на формирование нынешнего поколения читающих детей.

Новітні технології — юним читачам

Відділ нових інформаційних технологій в центральній дитячій бібліотеці ім. А.П. Гайдара створений у 2000 році. З того часу і до сьогодні його співробітники вирішують важливе завдання — вони оперативно забезпечують вільний доступ користувачам до ресурсів світової інформаційної мережі. Для більш ефективною роботи в цьому напрямі при відділі вже багато років успішно працює інтернет-центр «Унікум». Його діяльність значною мірою сприяє поліпшенню якості обслуговування, розширює знання читачів в області новітніх технологій, надихає до створення власних інформаційних ресурсів на допомогу освіті і творчому розвитку особистості, а також урізноманітнює дозвілля дітей і підлітків. Саме наявна у бібліотеці сучасна комп'ютерна, аудіо- та відеотехніка, локальна мережа, виділена лінія в Інтернет дозволяють найповніше задовольняти зростаючі інформаційні потреби наших користувачів.

З січня 2003 року в медіатеці відділу було створено автоматизоване робоче місце, за допомогою якого усі ці роки ми навчаємо дітей основам комп'ютерної грамотності. Під час уроків, які проводить бібліотекар за спеціальною програмою, діти отримують первинні навички роботи з персональним комп'ютером. За цей час навіть народилася нова традиція — святкувати закінчення навчання дітлахів влаштуванням солодкого столу, за яким збираються всі учні, обмінюються враженнями, висловлюють побажання на майбутнє і обов'язково отримують дипломи Комп'ютошки. Цьогорічний цикл уроків комп'ютерної грамотності відвідали діти 5–6 років. І до таких маленьких читачів у нас є свій підхід.

Наша «Арт-студія» вже для більш обізнаних користувачів, які під час занять вчаться працювати з прикладними і графічними програмами, вивчають основи комп'ютерної графіки, програмування, мають можливість створювати власні *web*-сторіночки. Випускники студії завжди беруть участь у всеукраїнських конкурсах з новітніх інформаційних технологій і часто обіймають призові місця.

Упродовж багатьох років у нашому інтернет-центрі проводилася робота за проектом «Аськіни друзі». Для дітей це було дуже цікаво, бо вони у режимі реального часу за допомогою програми *ICQ* спілкувалися з читачами різних бібліотек України, Росії, Казахстану, обговорювали прочитані книги, відповідали на запитання різноманітних вікторин, здійснювали віртуальні подорожі сторінками улюблених книг. Але час минає і йде вперед. Ми теж не

стоїмо на місці: вже другий рік поспіль реалізуємо новий мережевий проєкт «*book*-квест», у якому об'єднано Читачів, Книгу, Комп'ютер, Інтернет і Бібліотеку. Однією з цікавинок стали різноманітні віртуальні вікторини, розміщені на сайті КУ «ЦБС для дітей». Будь-який читач з будь-якого комп'ютера, що має доступ до мережі Інтернет, відвідавши цей сайт, може стати їх учасником і відповідати на поставлені запитання. Підсумком стає зустріч в Інтернеті. Під час спілкування через *Skype* підлітки ставлять один одному запитання за сюжетом улюбленої книги, обмінюються власними думками. Такі зустрічі вже відбулися з читачами Херсона, Миколаєва, Севастополя. Всі ці віртуальні вікторини можна знайти на нашому сайті. Ті, що вже відбулися, були присвячені книгам Олександра Волкова «Чарівник Смарагдового міста», Марка Твена «Пригоди Тома Соєра», Миколи Носова «Вітя Малєєв в школі і вдома». А скільки ще є цікавих книжок! Тож запрошуємо до співпраці всіх книголюбів. Не обділені увагою й ті читачі, що люблять і переглянути, і обговорити різноманітні відеофільми та мультики — для них третій рік працює відеоклуб «В світі кіноновинок».

З 2012 року до наших інноваційних програм долучилися нові користувачі — курсанти Севастопольської дитячої морської флотилії ім. М.Г. Кузнецова. Для цих хлопчиків ми з радістю готуємо і проводимо віртуальні екскурсії, вікторини, медіапрезентації, які дозволяють їм дізнатися багато нового і невідомого раніше про історію міста і всього Чорноморського флоту. Також відвідують юні моремани і уроки комп'ютерної грамотності.

Окрім роботи з читачами співробітники відділу займаються й адмініструванням власних ресурсів, зокрема сайту КУ «Централізована бібліотечна система для дітей» міста Севастополя (www.childlib.iuf.net); сайту, створеного до 100-річчя від дня народження А.П. Гайдара (www.gaidar.net.ua); сайту, створеного на прохання ветеранів до 50-ліття легендарного крейсера «Кутузов» (www.krkutuzov.org.ru); блогу інформаційного центру «Вікно до Америки» (<http://sevwoa.wordpress.com/about/>), а ще ведеться робота із створення сайту, присвяченого життю і творчості письменника Г.А. Черкашина (www.cherkashin.net.ua). У 2002 році в дитячій бібліотеці-філії № 7 ім. Г.А. Черкашина створено його музей.

У більшості наших бібліотек-філій є свої сайти, і розміщення їх в мережі Інтернет сприяє розширенню інформаційного поля кожної бібліотеки та зміцненню її позитивного іміджу.

Бібліотечна підтримка фахівців, що працюють з дітьми

Для всіх севастопольських педагогів і студентів гуманітарних факультетів, які пов'язали своє життя і роботу з дітьми, стало великою вдачею створення у 1999 році відділу організаторів дитячого читання у центральній дитячій бібліотеці ім. А.П. Гайдара.

У цьому відділі наші читачі можуть отримати літературу для підготовки класної години на будь-яку хвилюючу тему; підібрати масу дотепних, повчальних, веселих сценаріїв для проведення шкільної події або свята; підготуватися до непростой розмови на батьківських зборах; ознайомитися з новітніми освітніми технологіями; підготувати на конкурс педагогічної майстерності оригінальний, яскравий урок; написати реферат або курсову роботу про творчість дитячого письменника. І це далеко неповний перелік того, чим може допомогти бібліотека педагогові або студентові, при чому мобільно, вичерпно, із залученням ресурсів Інтернету.

З самого початку діяльності нашого відділу його співробітники чітко дотримувалися негласного етичного кодексу стосунків з читачами: глибока пошана до особи, тактовність, рівноправні позиції, доброзичливість, культура поведінки. Робилося завжди все можливе, щоб кожному читачеві хотілося прийти до бібліотеки знову і знову. І це вдалося повною мірою — курси підвищення кваліфікації педагогів, що проводить інститут післядипломної освіти, обов'язково розпочинають свою роботу з відвідин нашого відділу і ознайомленням з його інформаційними можливостями. Заступники директорів з виховної роботи, вчителі російської, української, англійської мови і літератури, класні керівники, начальники літніх шкільних таборів, вихователі дитячих будинків і шкіл-інтернатів, підліткових клубів, соціальні педагоги є потенційними і завжди бажаними учасниками днів інформації та днів фахівця, що регулярно проводяться у відділі.

Не дивлячись на «просунутість» сучасних педагогів у плані освоєння інтернет-простору, професійна потреба вчителя у кваліфікованому інформуванні залишається актуальною і завжди затребуваною. Завдяки інтернет-технологіям перелік послуг для читачів стає не лише багатотематичним, але й оперативнішим. Сьогодні нашому читачеві не обов'язково фізично відвідувати бібліотеку. Ми можемо підтримувати стосунки з ним через електронну пошту, *skype*, соціальні мережі та інші технології *Web2.0*. Відскановані статті, фото, ілюстрації, аудіофайли або підбір посилань на інтернет-ресурси — такий масив інформації вчитель отримує оперативно. Розсилка електронною поштою своєчасно доставить в усі школи міста наші тематичні інформаційні списки літератури, що включають як веління часу, окрім книг і статей, вебліографію.

Використовуючи різноманітність можливостей Інтернету, ми підійшли до вживання такої технології, як вебінар. Вчителі англійської мови середньої і вищої школи, студенти беруть участь у відеоконференції «Формуємо свою методику викладання англійської мови». П'ять онлайн-семинарів курсу в режимі реального часу транслюються з міста Вашингтон (США). Кожен вебінар присвячений різним аспектам методики викладання англійської мови і призначений для викладачів англійської мови усього світу. Наші читачі вже прослухали сьомий вебінар, зараз беруть участь у восьмому. Всі зустрічі освітлюють на міських телеканалах, на сайті і блозі бібліотеки (<http://sevwoa.wordpress.com>; <http://childlib.iuf.net>).

Бібліотекарів, педагогів, батьків завжди хвилювали і продовжують хвилювати непередбачувані наслідки некерowanego захоплення дітей комп'ютером, а також усього суперечного, що висвітлюється щодня в засобах масової інформації. Саме тому до роботи круглого столу «Вплив медіакультури на формування особистості дитини» ми запросили провідних фахівців бібліотечної і педагогічної справи, представників різних соціальних служб міста.

Так як вчителі і студенти є найчисленнішою категорією читачів відділу, то й завдання перед бібліотекарями стоїть складне — навчити майбутніх педагогів працювати з книгою, допомогти з'ясувати її виховний, гуманний потенціал і ці знання донести до маленького читача. Обов'язкові теми для спілкування — як стати компетентним вчителем, мудрим вихователем. Цикл літературних вечорів «В гостях у дитячих письменників» ознайомить майбутніх вихователів дитячих садків та вчителів початкових шкіл з творчістю Євгена Чарушина, Корнія Чуковського, Агнії Барто, Самуїла Маршака та інших класиків дитячої літератури. Популяризація краєзнавчих знань як обов'язкова частина загальної культури педагога також є пріоритетною в роботі. Цікавими і надзвичайно корисними є години історії, літературні презентації творів севастопольських письменників, що розкривають легендарне історичне минуле нашого міста.

Обширний ресурсний, технічний і особовий потенціал відділу організаторів дитячого читання відкриває широкі можливості для надання сучасного спектру інформаційних послуг, сприяє залученню нових користувачів, формує імідж установи, в якій раді кожному читачеві завжди готові допомогти.

Марія Варлагіна,
директор програм Севастопольської громадської організації
«Фонд розвитку творчої молоді»

Вебінари як ефективна технологія професійного розвитку педагогів

Інформаційний центр «Вікно в Америку» для майбутніх лідерів у центральній дитячій бібліотеці ім. А.П. Гайдара за шість років своєї роботи став для її читачів і жителів міста не лише місцем доброзичливого спілкування, але й осередком унікальних книжкових (більше 1700 екз.) і електронних ресурсів; сучасної планшетної комп'ютерної техніки. Завдяки партнерській співпраці нашої бібліотеки з Посольством США в Україні, Департаментом США і діти, і дорослі читачі отримали безкоштовний доступ до самих недосяжних ресурсів Всесвітньої мережі. Йдеться про повнотекстові англійськомовні бази даних Електронної бібліотеки США. Ці ресурси надають такі відомі компанії, як *Gale*, *EBSCO*, *Britannica*, *CQ Press*, *Scholastic*. Підписка на кожну з цих баз даних складає від 10 до 15 тис. доларів і вище. Користувачі ж нашого інформаційного центру «Вікно в Америку» мають можливість безкоштовно підключитися до будь-якої бази даних, що стосується області освіти, медицини, бізнесу, культури, літератури та інших галузей. Дізнаються багато цікавого і корисного, спілкуються і беруть участь у різних видах комунікацій наші читачі завдяки тому, що в центрі є п'ять електронних рідерів *Kindle*, два *Ipad*, сучасний ноутбук, новітні стаціонарні комп'ютери, медіапроектор та безкоштовний *Wi-Fi*.

З липня 2012 року в інформаційному центрі «Вікно в Америку» практикується проведення серії вебінарів «*Shaping The Way We Teach English*» (Формуємо свою методику викладання англійської мови). Це — програма дистанційного підвищення професійної кваліфікації вчителів англійської мови, що фінансується Департаментом США з листопада 2010 року. У місті Севастополі набір групи викладачів відбувся за ініціативи громадської організації «Фонд розвитку творчої молоді». Я, як активна учасниця цих вебінарів з 2010 року та випускниця онлайн-стажувань для викладачів Університету Орегона (США), виступила модератором сьомого і восьмого вебінарів.

За визначенням інтернет-енциклопедії вебінар — це різновид веб-сервера-конференції, проведення онлайн-зустрічей або презентацій через Інтернет в режимі реального часу. Фахівці бібліотеки представили всілякі ресурси з вивчення і викладання англійської мови (книги, журнали, дидактичні і наочні матеріали, корисні вебліографічні записки), забезпечили відеозв'язок для участі групи севастопольських викладачів англійської мови і методистів у віртуальному конференц-залі, де одночасно знаходилося близько 300 фахівців з усіх регіонів світу. Учасники могли скачувати файли, дивитися мультимедійну презентацію, спілкуватися між собою. Вчителі англійської мови, викладачі вузів, студенти ознайомилися з творчими дидактичними прийомами своїх американських колег.

Об'єм півторагодинного вебінара невеликий, проте презентації проводяться різними викладачами і розкривають різні аспекти методики викладання іноземної мови, кожного разу вони проходять в новому форматі і певному стилі, властивому тому чи іншому доповідачеві. Слухачі програми не лише отримують уявлення про сучасні методичні напрацювання, популярні в усьому світі. Після закінчення курсу кожен учасник, що відвідав не менше трьох онлайн-сесій, отримує сертифікат. Перша урочиста церемонія вручення сертифікатів представником Посольства США в Україні Девідом Мастерсеном відбулася 3 жовтня 2012 року на першій сесії вже нового, восьмого вебінара.

Он-лайн-сесії продовжуються, їх проведення висвітлюється міськими телеканалами, на сайті і в бібліотеці (<http://sevwoa.wordpress.com>; <http://childlib.iuf.net>). На кожній новій сесії слухачів стає все більше, отже така форма професійного розвитку педагогів безумовно є ефективною. Кожному компетентному педагогові властива тяга до пізнання і освоєння нового, прогресивного в професії, тому разом із працівниками бібліотеки ми в постійному пошуку. А знати технології завтрашнього дня — означає забезпечити читачам бібліотеки дорогу вперед.

Міжнародна академія молодих бібліотекарів

Як молодому бібліотекарю з невеликим досвідом роботи мені дуже приємно писати для величезної аудиторії читачів журналу «Світ дитячих бібліотек», більшість з яких — професіонали надвисокого рівня, люди, які працюють не один десяток років, а це вже багато про що говорить. Маю надію, що ця стаття буде цікавою для вас, адже я хочу поділитися інформацією про навчання у Міжнародній академії молодих бібліотекарів (*International Young Librarians Academy*) та заохотити молодих бібліотекарів бути активними і постійно вчитися у колег.

Чи часто ми беремо участь у конкурсах? Розмірковуючи над цим, я зрозуміла, що є дві категорії людей: одні відчують себе в конкурсах як у своїй стихії, а інші ні, бо не бажають розчарувань та змагань на кшталт «хто крутіший». Чесно кажучи, раніше я зараховувала себе зовсім не до перших, але потім зрозуміла, що адреналін конкурсів підбадьорював мене ще у ліцї (приємною була перемога на олімпіаді з англійської мови). У своїй професійній діяльності я ще не дуже й поспішала брати участь у конкурсах. Тепер розумію, що очікувала сприятливого моменту, який все ж таки настав.

Для кожного бібліотекаря знати останні новини світу українських та зарубіжних бібліотек важливо і корисно. Для мене одним із найцікавіших серед вітчизняних ресурсів є блог «Творчість та інновації в українських бібліотеках» (libinnovate.wordpress.com). Саме тут у квітні 2012 року я побачила інформацію про конкурс на участь у триденному тренінгові в рамках програми «Бібліоміст», що мав відбутися у литовському місті Вентспілс у Міжнародній академії молодих бібліотекарів. За умовами у ньому могли брати участь молоді бібліотечні фахівці з України, Молдови, Польщі, Латвії та Литви, які вільно володіють англійською мовою, адже усі майстер-класи відбувалися виключно мовою міжнародного спілкування. Фінансування здійснювалося за підтримки Фондації Білла та Мелінди Гейтс.

Для молодих спеціалістів, які працюють у бібліотечній сфері, це був дивовижний шанс поглибити знання про найактуальніші концепції сучасного бібліотечного обслуговування, що ґрунтуються на успішних проектах багатьох країн світу, відкрити для себе сучасні латвійські бібліотеки, зануритися в англійське середовище та підвищити свій професійний рівень. Конкурс відбувався у два етапи: перший — заповнення анкет, представлення власних реалізованих проектів, публікації та цікаву ідею, яку варто було б втілити на міжнародному рівні; другий — скайп-співбесіда з носієм мови (мені довелося спілкуватися з корінним шотландцем *Jon McKee Queen*). А далі настав час очікування результатів. Я спочатку не повірила електронному листу з підтвердженням, і лише побачивши своє ім'я на блозі, справді зрозуміла — це перемога! Серед моїх українських колег переможцями стали Ельмаз Емірова (КРУ «Кримськотатарська бібліотека ім. І. Гас-

принського»), м. Сімферополь), Оксана Розміровська (Херсонська обласна бібліотека для дітей), Ірина Грохольська (Тернопільська обласна бібліотека для молоді), Ленара Сейт-Білял (Центральна бібліотека ім. Домбровського, смт Роздольне, Крим) і Оксана Григор'єва (Миколаївська обласна універсальна наукова бібліотека ім. О. Гмирьова). Загалом на навчання було обрано 45 молодих спеціалістів — п'ятеро з Болгарії, по четверо з Латвії і Молдови, по восьмеро з Литви і Польщі, семеро з Румунії, шестеро з України та по одному представників з В'єтнаму, Колумбії і Ботсвани. Як це не дивно, культурного шоку я не відчувала, мабуть тому, що насамперед переважало прагнення вчитися, удосконалювати професійні якості, набувати досвід, ділитися напрацьованим, втілювати нові спільні проекти, дізнаватися про життя людей у різних країнах світу та про те, які в них бібліотеки і бібліотекарі.

До портового міста Вентспілс на березі Балтійського моря ми прилетіли 26 серпня. Побачивши сучасні, стильні бібліотеки, а саме Головну бібліотеку міста і Первентську бібліотеку, відразу стало зрозумілим, чому саме це місто було обрано для навчання. Цікавим виявилось те, що місцевим символом є корова, скульптури якої можна побачити ледь не на кожному кроці: у дуже прибраних та охайних парках, на узбіччі доріг та й просто на тротуарах. Яких тільки корів ми тут не побачили: розмальованих у квіточку, прикрашених камінням, дао-корову з третім оком, але найбільше сподобалася корова з рожевими копитцями і червоними губами, що вдивлялася у дзеркало. Як влучно зауважив один з тренерів Ульдіс Паулс — це ж краща ілюстрація до думки, що починати модернізацію потрібно з себе! Особливо хочеться відмітити Первентську бібліотеку за гармонійне поєднання витонченості і модерну цієї триповерхової будівлі, перший поверх якої — скляний, а другий та третій — прикрашені величезними написами зі словами латвійської пісні. Тут приваблює відкритість і перевага білого кольору. Можливо дизайнери запозичили ідею сучасних галерей — білі стіни зали, де вся увага привертається до картин (у нашому випадку — книжок). Концепція відкритості закладена у самому просторі: тут немає сходинок, усі три відділи (художньої літератури, обслуговування молодших читачів та інші науки) не мають дверей і розташовані за спіраллю, яка асоціюється зі структурою ДНК людини. Дітей обслуговують на третьому поверсі, куди вони мають можливість поважно підійматися ліфтом.

Першим поштовхом до міжнародної комунікації стало наше розміщення: у двомісних номерах селили представників різних країн. А ранком наступного дня у актовому залі Первентської бібліотеки на всіх чекала досить цікава гра-знайомство — *Ice-breakers* (розколювач льоду). Кожен з присутніх отримував листок паперу А-4 із завданням намалювати відповіді на тестові запитання: «Як я виглядаю, коли щасливий?», «Моя сім'я?», «Моє улюблене місце на землі?», «Якщо б я мав змогу втілити одне бажання, то що б це було?», «Мої друзі?». Далі розпочалося найцікавіше:

кожен повинен був пояснити намальоване за двадцять хвилин, причому кожні дві хвилини мінялися парами. Вийшло цікаво і весело. Але все найцікавіше розпочалося на тренінгах, які носили як теоретичний, так і практичний характер, стосувалися тем сучасних бібліотечних сервісів, адвокації бібліотек, фандрейзінгу, планування проєктів, успішної презентації, залучення соціальних мереж та відео для рекламування бібліотек та її послуг, оновлення дизайну тощо. Тренерами були представники Польщі, Литви, України, Молдови, Латвії та США.

Чотири дні ми мали можливість підвищувати свій професійний рівень. Організатори демократично поставилися до організації навчального процесу і одночасно пропонували два тренінги в різних залах бібліотеки, а який відвідати — кожен обирав на власний розсуд. Я дуже щаслива, що змогла бути присутньою на тренінгах Хелени Блоуерс з Огайо «Послуги сучасної бібліотеки» та «Створення ефективної презентації послуг бібліотеки» і послухати тренера з Вашингтону Ненсі Дейвенпорт, яка цікаво розповідала про послуги сучасної бібліотеки та шляхи залучення громади. Справжнє шоу нам показав латвійський соціолог Ульдїс Паулс, розповівши, як створювати кооперативну організаційну культуру в бібліотеках, а на другому семінарі-тренінгу він використав метод доктора Едварда де Боно для просування нових ідей під назвою «Шість креативних капелюхів мислення», спрямований на розвиток і покращення проєктів. Хочу зупинитися на останньому методі, який широко використовується у Великій Британії. Термін «Шість думаючих капелюхів» означає спосіб обговорення нових ідей для групової та індивідуальної розробки плану дій. Винахідник цього методу Едвард де Боно виділив шість моделей підходів до ідей, використовуючи найпростіші методи мислення. Кожен з них отримав свій колір та назву: «Інформація» (білий капелюх) — реально оцінити факти і всю інформацію, якою ми володіємо з приводу проєкту; «Емоції» (червоний капелюх) — інстинктивні емоції у групі щодо проєкту; «Критичний підхід» (чорний капелюх) — логічний аналіз та ідентифікація причин, щоб мати можливість бути обережним та консервативним; «Оптимістична відповідь» (жовтий капелюх) — логічний пошук гармонії та ідентифікації прибутків; «Креативний підхід» (зелений капелюх) — оцінювання спроможності команди щодо вирішення проблем, пов'язаних з втіленням проєкту та можливості команди знайти оптимальне рішення.

Від нашої групи представників з різних країн ми запропонували відкрити літературне кафе, як часто роблять у американських бібліотеках для створення додаткового комфорту. Якщо говорити про емоції, то всі у групі з радістю схвалили цю ідею. Білий капелюх «підказав» нам, що це інноваційна ідея, яка сподобається користувачам, привабить нових відвідувачів, але потребуватиме додаткових працівників. Жовтий капелюх «завірив», що літературне кафе неодмінно сподобається молоді, і відвідувачі зможуть перебувати у бібліотеці з ранку до вечора. Чорний капелюх «довів», що ми не отримаємо з цього кафе прибутку, що це не гігієнічно для бібліотеки, що це конкуренція з кафе біля бібліотеки, і що для цього всього потрібні додаткове обладнання та немалі витрати на електроенергію. А зелений капелюх просто «роз'яснив», що

нам потрібно вивчити досвід бібліотек, які вже мають літературні кафе, та зважити, чи отримаємо ми згоду від відповідних інстанцій.

Приємно, що серед тренерів були представники з України: Ірина Грохольська (Тернопільська обласна бібліотека для молоді), яка представила свій проєкт «*Speed-dating*» у формі знайомства з найкращими проєктами, що втілювалися, і такими, що не втілювалися, а також Анна Тараненко (програма «Бібліоміст»), яка провела майстер-клас зі створення відео, що рекламує бібліотеку і залучає нових користувачів. Ми разом з нею буквально за півгодини змогли зробити відео у стилі стоп-моушн, використовуючи тільки цифровий фотоапарат. Магдалена Баліцка поділилася своїми знаннями про дизайн сучасної бібліотеки і своїми ідеями, які можна втілити без залучення великих коштів, а Кшиштоф Літинський розповів про те, як рекламувати бібліотеку в соціальних мережах: залучити громаду, знайти фанів, друзів, а потім допоміг практично кожному створити свій блог.

Одним з критеріїв відбору учасників навчання у Латвії була готовність до випробування нових проєктів у міжнародних групах. Тому останній день повністю присвятили розробці та плануванню нових проєктів, які не потребуватимуть великих або навіть ніяких грошових витрат. З багатьох запропонованих проєктів зупинилися на втіленні таких: «Маніфест молодих бібліотекарів», «Бібліотекарі на велосипедах» (продовження напрацювань польських колег), «Бібліотеки на електронних мапах», «Бібліотечний коучсерфінг», «Обмін досвідом підвищення заробітної плати бібліотекарів» і «Популяризація роботи в бібліотеці серед студентів та молоді».

Ледь не відразу після приїзду наша українська колега Ірина Грохольська втілила ідею «Бібліотекар на велосипеді», і незадовго до Всеукраїнського дня бібліотек разом із п'ятьма бібліотекарями і читачами, а також партнерами з місцевого велосипедного клубу влаштували двогодинний «Бібліотечний велопробіг» вулицями та парками міста Тернополя з метою розповсюдження інформаційних матеріалів про діяльність бібліотеки. І це лише початок. Дуже сподіваюся, що кожен з учасників Міжнародної академії втілить свій проєкт, і скільки ж нового буде привнесено у розвиток і популяризацію бібліотек.

Навчання у Латвії стало для мене найяскравішою подією 2012 року. Впевнена, що натхнення та знання, отримані тут, допомагатимуть мені не лише втілити розроблені проєкти, але й творити у подальшому і успішно реалізовувати власні ідеї. Величезна вдячність програмі «Бібліоміст», директорів Матею Новаку та всім організаторам за створення і фінансування Міжнародної академії молодих бібліотекарів. А усіх молодих бібліотекарів закликаю: «Будьте креативнішими та сміливішими — і наші бібліотеки будуть найкращими!».

професор кафедри видавничої справи та редагування Української академії друкарства (Україна), член Міжнародного товариства дослідників дитячої літератури (IRSL)

«Право дитини стати читачем»

Міжнародна рада з книг для молоді (International Board on Books for Young People — IBBY) є некомерційною організацією, що опікується просуванням у різних країнах світу дитячої літератури і дитячого читання. З-поміж подібних за характером діяльності вирізняється масштабністю. Міжнародну раду було створено у 1953 році за ініціативи німецької письменниці Йелли Лепман з метою сприяти взаєморозумінню між народами за посередництвом книжок, призначених юній генерації. Серед засновників IBBY, зареєстрованої в Цюріху (Швейцарія), були Еріх Кестнер, Астрід Ліндгрєн, Фріц Бруннер та ін.

Сьогодні IBBY — це неурядове некомерційне об'єднання понад сімдесяти національних секцій, організованих у країнах Європи, Північної та Південної Америки, Азії, Африки, Карибського басейну. Впродовж останнього двадцятиліття до організації приєдналася низка країн, що стали незалежними після розпаду Радянського Союзу, у т.ч. й Україна (з 1997 р.). Серед провідних цілей IBBY: просування позитивного іміджу читання; підтримка прав дитини як читача, забезпечення їй вільного доступу до інформації, літератури і книги; заохочування до перекладу, видання та розповсюдження високохудожньої, високоякісної дитячої літератури; організація та підтримка навчальних проєктів для тих, хто займається з дітьми і з дитячою книгою; стимулювання наукових досліджень, пов'язаних з удосконаленням літературної й видавничої творчості, адресованої дитячій аудиторії.

Членом організації може бути будь-яка інституція, причетна до створення дитячої книги чи до роботи з нею, а також автори, перекладачі, ілюстратори, дизайнери, видавці, книгари, бібліотекарі, психологи, педагоги, журналісти, критики, соціальні працівники, науковці та студенти, що працюють у відповідних царинах і входять до національних секцій. Представники країн, де таких секцій немає, можуть мати індивідуальне членство. Батьківство є ще однією вельми важливою особистісною мотивацією до участі в роботі організації. Співпраця представників країн з різними політичними, соціальними, економічними та культурними умовами, з різним рівнем книговидавання дає можливість обмінюватися унікальним досвідом як наукової, так і практичної діяльності, разом виробляти стратегію і тактику розповсюдження культури читання як важливої складової культурного розвитку будь-якого суспільства.

Структура IBBY представлена мережею національних секцій (комітетів, рад). Їхні можливості впливу на суспільство, характер та масштаби діяльності залежать від внутрішніх соціально-економічних та культурних чинників. Однак усіх їх об'єднує міжнародна співпраця у нагромадженні та поширенні інформації, дотичної до питань дитячої книги і літератури, популяризація якісної книги для дітей та молоді. Пріоритетні напрями на кожні наступні два роки та відповідні програми щодо їхньої реалізації визначає Виконавчий Комітет, до складу якого входять десять осіб з різних країн, які працюють на добровільних засадах. Очолює його президент, якого обирають раз на два роки на Генеральній Асамблеї під час конгресів IBBY. Поточний менеджмент в межах організації здійснює Секретаріат, роз-

ташований в Базелі (Швейцарія). Єдиним джерелом регулярних доходів IBBY є щорічні внески з національних секцій. Довгострокові й поточні проєкти можуть підтримуватися приватними спонсорами, державними установами.

Для здійснення захисту прав дитини IBBY має офіційне представництво в ЮНЕСКО і ЮНІСЕФ. Тут вона виконує роль своєрідного захисника дитячої книги та її читача в усьому світі, активно підтримуючи Міжнародну конвенцію з прав дитини, прийняту ГА ООН 20 листопада 1989 року, зокрема одну з головних її декларацій — право дитини на загальну освіту, а також на прямий доступ до інформації. Завдяки наполегливості IBBY до резолюції ООН внесено звернення до всіх країн сприяти виробництву і розповсюдженню книг для дітей. IBBY також співпрацює з іншими міжнародними інституціями в царині дитячої книги, літератури, читання, бібліотечної справи (наприклад IRA, IFLA, IRSL), а також з комерційними організаціями, зокрема з наймасштабнішим серед спеціалізованих — Міжнародним дитячим книжковим ярмарком в Болоньї. Під орудою IBBY в Норвегії функціонує Центр документації та інформації про книжку для дітей з особливими потребами.

Головними найпомітнішими та найавторитетнішими заходами в діяльності IBBY вважаються Міжнародна премія імені Г.К. Андерсена, започаткована з ініціативи Й. Лепман; щодворічні Конгреси, під час яких відбувається обмін науково-практичним досвідом у царині дитячої книги і дитячого читання країн-членів Міжнародної ради, промоція нових талановитих імен; випуск науково-практичного квартальника «The Bookbird»; нагорода IBBY-Asahi Reading Promotion; Міжнародний день дитячої книги; пересувна виставка колекції кращих книжок для дітей та молоді, висунутих національними секціями на Міжнародну премію імені Г.К. Андерсена. З 1958 року ця премія вручається найкращим письменникам за видатний внесок у світову й національну дитячу літературу, а з 1966 р. — і найкращим художникам-ілюстраторам дитячої книги. Переможців оголошують один раз на два роки в Міжнародний день дитячої книги. Незважаючи на те, що премія не є грошовою (на відміну, скажімо, від премії Астрід Ліндгрєн), вона вважається найпрестижнішою в галузі дитячої книги і літератури. Не випадково її ще називають «малим Нобелем» або «Малою Нобелівською премією». Отримання премії такого статусу сприяє утвердженню репутації автора й художника як професіоналів найвищого гатунку, викликає зацікавлення його творчістю в світі, сприяє перекладам і виданням в різних країнах. Популяризація творів кращих в царині дитячої книги митців, що потрапляють до Почесного списку, є одним із завдань Ради. Національні секції висувують претендентів від своєї країни, причому обмежень щодо повторюваності висування немає. Важливо, щоб висуванець був живим, Премія не є посмертною. Переможець визначається таємним голосуванням. Найвищою і найпочеснішою з трьох премій-нагород вважається Золота медаль з профілем казкаря, її вручають на Конгресі Міжнародної Ради. Серед нагороджених цією медаллю були Е. Фарджен (перша володарка), А. Ліндгрєн, Е. Кестнер, Т. Янсон, Дж. Родарі, Джеймс Крюс, Марія Гріпе, Богуміл Ржиг, К. Паттерсон та ін. За всю історію існування премії

(понад 50 років) її лауреатами стали 29 письменників з 21 країни. Друга за значенням нагорода — титул «Особливо відзначений Міжнародним журі Андерсена». Третьою нагородою є «Почесний список Андерсена», куди вписують імена діячів літератури і мистецтва, що їх кандидатури національні секції визнали як найдостойніші.

Премія *IBBY — Asachi Reading Promotion Award* присуджується з 1986 року раз на два роки організації, ініціативній групі, установі за істотний внесок у популяризацію та підтримку читання серед дітей та молоді. Спонсором виступає японський медіаконцерн *Asahi Shimbun* (ідея премії підтримана під час Конгресу *IBBY* в Токіо). Заявки приймаються від національних секцій *IBBY*, вони можуть презентувати проекти з будь-якої частини світу. До складу журі входять члени Виконавчого комітету *IBBY*. Приз 10000 доларів США та диплом вручається на Конгресі *IBBY*. Переважна більшість переможців представляють країни, що розвиваються (Венесуела, Таїланд, Зімбабве, Індія та ін.).

Міжнародний день дитячої книги. За ініціативи Й. Лепман з 1967 року 2 квітня в день народження Ганса-Крістіана Андерсена святкується Міжнародний день дитячої книги. Щороку спонсором виступає одна з національних секцій *IBBY*, яка й обирає одного з найвідоміших національних письменників для написання дітям усього світу послання та художника — для створення плакату.

Впродовж всієї своєї діяльності IBBY через національні комітети постійно організовує і підтримує проекти, семінари, практикуми, спрямовані на навчання промоутерів читання і дитячої книги, на підвищення кваліфікації письменників, ілюстраторів, перекладачів, видавців книг для дітей, бібліотечних працівників та вчителів, на зміцнення співробітництва між представниками різних сфер — від створення, виробництва та розповсюдження дитячої книги до різноманітних форм роботи з нею і з дитиною; підтримує он-лайн навчання для отримання ступеню магістра зі спеціальності «книга та література для дітей та юнацтва»; надає гранти експертам, які проводять тренінги, обмінюються теоретичним і практичним досвідом. Тематику семінарів та практикумів (*workshops*) умовно можна поділити на три великі блоки: літературно-видавничий (специфіка творчості, адресованої дітям; літературна творчість мовами меншин; редагування, видання і маркетинг дитячих видань; професійне навчання письменників, ілюстраторів, видавців та ін.); педагогічний (підготовка вчителів для роботи з книгами, розробка педагогічних модулів; використання літературних творів у навчальному процесі, популяризація читання силами педагога та ін.); бібліотечний (формування фондів шкільних бібліотек, створення пересувної виставки та онлайн-каталогу; створення стаціонарних та мобільних бібліотек; творчість у роботі з дитячою книгою; бібліотерапія; читання на основі шкільної бібліотеки та ін.). Як правило, всі ці заходи об'єднуються відповідними довгостроковими програмами. Так, протягом останнього десятиліття в пріоритетах *IBBY* перебувають дві програми *Children in Crisis Programme* (Діти в кризовій програмі) та *Tsunami Relief Programme* (Відновлювальна програма після цунамі), що мають на меті підтримку дітей, чиє життя було зруйноване внаслідок війни, суспільних безладів, техногенних катастроф чи стихійних лих — дітей, які живуть у різних кризових станах, зумовлених як соціально-економічними та політичними обставинами, так і природними катаклізмами. Назви проектів говорять про їхнє спрямування: «Книги і

читання як засіб проти психологічного травматизму серед дітей та молоді після екологічних катастроф» (Індонезія, Гаїті, Чилі), «Читання робить нас сильнішими: книги у відповідь на землетрус в провінції Сичуань» (Китай), «Дитяча література як міст між народами» (Афганістан), «Читацькі клуби для дітей та молодих людей, які стали жертвами збройного конфлікту в Колумбії», «Управління конфліктами для травмованих дітей війни в Лівані», «Бібліотерапія в надзвичайних ситуаціях» (Перу) та ін. Проектами передбачено надання дітям кваліфікованої бібліотерапевтичної допомоги, створення колекцій книжок з творами, здатними позитивно впливати на юних читачів з різними психологічними травмами.

Інший пріоритетний напрям представляє IBBY — Yamada Programme, що спрямована на реалізацію права дитини «стати читачем», на популяризацію у світі кращих дитячих книжок, зокрема номінантів з Почесного списку *IBBY*. Під особливо пильну увагу потрапляють діти, що живуть у проблемних з економічного, соціального й культурного боку регіонах світу. Дитина, яка має доступ до книги, любить читати, вчиться приймати рішення, відповідати за свої вчинки, загартовується і здатна в майбутньому протистояти викликам, непростим реаліям дійсності. Саме у рамках цього напрямку діють кілька проектів, пов'язаних із розвитком Азіатського регіонального комітету співробітництва, з підтримкою книжкового руху в Тихоокеанському регіоні та кампанії за читання в країнах Центральної Америки та Карибського басейну, в арабських країнах, в Африці («Книги для Африки — Книги з Африки»). Започатковано також проект на підтримку розвитку національних літератур в нових незалежних країнах південно-східної Європи і колишнього Радянського Союзу.

Виставки. На основі книжок, висунутих національними секціями на Міжнародну премію імені Г.К. Андерсена, утворюється колекція приблизно зі 150 найменувань й анотований каталог. Її демонструють на Конгресі Міжнародної Ради, на книжковому ярмарку в Болоньї, на ярмарку дитячої книги у Базелі. Вона стає основою пересувної виставки, яку за відповідну оплату можна замовляти для експонування в будь-якій країні, робити копії з книжок. Кожних два роки колекція оновлюється. Протягом останніх років її регулярно включали до своєї програми Московський міжнародний та Тегеранський книжкові ярмарки, вона мандрувала Швейцарією, Ірландією, Великобританією, Філіппінами та Німеччиною. Одночасно формується менша за обсягом колекція книжок, які підходять для дітей та молодих людей з особливими потребами (близько 40 найменувань). Вона також вперше демонструється на Болонському книжковому ярмарку дитячої книги, а потім у формі пересувної виставки може мандрувати світом. Упродовж останніх років цю колекцію було показано в Японії, Ірані, Німеччині та Індії. Під час Конгресу *IBBY* завжди розгортається експозиція з роботами переможців одного з найавторитетніших конкурсів з ілюстрування книжок для дітей та юнацтва — Міжнародного бієнале ілюстрації в Братиславі, започаткованого ще у 1967 році.

Хотілося б наголосити, що всі заходи, програми, ініціативи *IBBY* розраховані не лише на безпосередню підтримку й допомогу конкретній країні чи регіону, а й на те, щоб промочія дитячої книги й читання ставали нормою для суспільства, набували довгострокового характеру, сприяли реалізації права кожної дитини стати Читачем.

Через книгу — до дитячих сердець

Є в Кривому Розі найстаріший район Гданцівка, з якого розпочиналася вся історія міста. Саме тут у тиші старого тинистого парку, подалі від міської метушні знаходиться малесенький острів доброти — дитяча бібліотека-філія № 8. Місце, де за дверима тебе (і саме тебе!) чекають приязні люди, які з півслова зрозуміють твої настрої, посміхнуться і порадять саме ту книгу, котра необхідна тобі саме зараз. Хтось із мудрих людей сказав: «Дитинство — той стан, в який повернутися неможливо, але залишатися у ньому можна». Не даремно наші читачі вважають, що бібліотека — саме те місце, де можна повернутися в дитинство і залишатися там стільки, скільки хочеться. А ми, бібліотекарі, їм обов'язково в цьому допомагаємо.

Кожна бібліотека — своєрідний місток між минулим і майбутнім, і наша не є виключенням. З далекого 1951 року її двері завжди відкриті для читачів, хоча переживала вона різні періоди: фонд поповнювався щорічно на 2–3 тис. екземплярів, закуповувалися меблі, інвентар; два роки фонд не поповнювався взагалі; централізація; загроза закриття тощо. Але завжди радувало і підтримувало те, що які б не були часи — важкі чи благополучні — коло читачів не звужувалося і жива наша бібліотека тільки своїми читачами. Сьогодні її вже важко назвати дитячою, бо читають у нас і випускники шкіл, і студенти, і батьки, і бабусі, і дідуся, які приводять своїх онуків і дуже радіють, що ще збереглася їхня дитяча бібліотека, де кожен цілком безкоштовно може користуватися книгами та змістовно проводити свій вільний час. Наша бібліотека залишилася єдиним центром культури та інформації для жителів мікрорайону Гданцівка.

Коли у 2008 році дитячим бібліотекам міста було запропоновано працювати за цільовими програмами, то в штаті нашої філії було лише два працівника. Розробляти програму і реалізовувати її вдвох було нереально, тому вирішили створити єдину програму діяльності всіх дитячих бібліотек центрального району міста. Саме в цьому і полягала головна відмінність від інших дитячих бібліотек міської системи — дві бібліотеки працювали за однією програмою. Робити щось вузькоспеціалізоване (як то екологія, краєзнавство, мораль), маючи непогані універсальні фонди, не хотілося, тому свою роботу ми спрямували за напрямом, актуальність якого визначило саме життя. За останні роки в суспільстві почав знижуватися рівень грамотності та читання дітей і підлітків, і про причини цього явища ми всі добре знаємо: довготривале неналежне державне фінансування бібліотек на придбання книжкової продукції, досить високі ціни на неї, що не дозволяє молодим батькам часто купувати книги для дітей; книгу як головний чинник виховання молоді почали замінювати комп'ютери, Інтернет, відео та комп'ютерні ігри. Українська асоціація видавців проводила опитування «Чому українці стали менше читати книг?», і отримали не дуже втішні результати: не потребують читання — 46%, дорого

— 30%, немає гарної літератури — 24%. За статистикою сьогодні на одного жителя України випускається менше 1 книги на рік (у Росії цей показник складає 2–3 книги, а в країнах Європейського Союзу — 12). Проте дитячими психологами доведено — якщо до 10 років не зацікавити дитину читанням, то пізніше за своєї ініціативи вона просто не візьме до рук книгу. Якщо сьогодні не ознайомити наших дітей з книжковою культурою, то суспільство отримає бездуховне покоління. Адже книга, яку прочитали в дитинстві, залишається в пам'яті на все життя і впливає на формування духовного світу людини. Ось чому свою програму діяльності з пропаганди дитячої літератури ми назвали «Книгосвіт дитинства».

Працюючи над впровадженням цієї програми, кожен працівник намагається максимально розкривати фонд дитячої літератури, зацікавлюючи своїх маленьких читачів до читання. Для цього було розроблено сім циклів заходів на 2008–2012 роки: «Мандрівка в океані книг», «Поезії одвічна висота», «Любить свій край. Це значить все любити», «З живої природи душа промовляє», «Крізь плин століть і гомін сьогодення», «Передчуття краси», «Ти в цілому світі не один». Кожен з цих циклів має свою тематичну направленість і розкриває дітям життя з різних боків, прищеплюючи любов до природи, виховуючи почуття любові до рідного краю, збагачуючи знання з народознавства, ознайомлюючи з неосяжним, різнобарвним світом мистецтва. Але основна наша мета — навчати читачів жити серед людей і завжди залишатися Людиною.

Робота за комплексними програмами передбачала проведення маркетингової розвідки: спочатку виявили організації та заклади району, що займаються позашкільною роботою з дітьми, налагодили і скоординували свою діяльність з відповідними організаціями і навчальними закладами. Особливі творчі стосунки склалися зі школою мистецтв № 2, ПДЮТ ім. Ю. Гагаріна, міським краєзнавчим музеєм, міським виставковим залом, центром позашкільного навчання «Зміна», товариством Червоного Хреста, районною радою ветеранів, Криворізькою організацією товариства «Просвіта» та ін. Уся ця робота значно сприяла підвищенню позитивного іміджу дитячої бібліотеки в мікрорайоні. З метою привернення більшої уваги потенційних користувачів ми підготували і надрукували рекламні візитки про роботу центру дитячого читання, які розміщуємо в усіх школах мікрорайону та на дошках оголошень. Зробили окремо і візитку нашої філії, але, на жаль, не виготовили в достатній кількості через відсутність технічних засобів множення. До речі саме у нас було розроблено яскравий логотип «Книгосвіт дитинства», який так сподобався всім, що став візитною карткою всього КЗК «Міська дитяча бібліотека».

Розпочинали реалізовувати програму «Книгосвіт дитинства» великим колективом одностайців, але, життя внесло в роботу певні зміни. Штат філії збільшився на одну одиницю, а центральна дитяча бібліотека дещо змінила напрям роботи і з минулого року поглиблено працює

за програмою «Бібліотека — джерело талантів». Тож тепер ми продовжуємо працювати за програмою «Книгосвіт дитинства» самостійно і велику увагу приділяємо вихованцям дитячих садків, нашим, як ми їх люблячи називаємо, «майбутнім» читачам. У наш час часто можна спостерігати в сім'ях, що дорослі захоплені читанням, а дітей до читання не залучають, або і самі не читають, і дітей не привчають. Як уже зазначалося вище — цікавість до книги, закладена в ранньому дитинстві, залишається на все життя. Кому, як не бібліотекарям необхідно піклуватися про те, щоб з раннього дитинства виховувати в малечі любов до книги, бережливе ставлення до неї. Саме тому наша бібліотека тісно співпрацює з трьома дитячими садками мікрорайону. Вже два роки ми складаємо координаційний план роботи з кожним з цих дитячих садків і бібліотекарі там часті гості. Багатьох з тих, хто 1 вересня вперше сідає за шкільну парту, наші бібліотекарі вже добре знають. Перевага в роботі з цією категорією читачів віддається невеликим, самим простим формам роботи, найпопулярнішими серед яких є інформхвилинка і коментовані читання. Слухаючи голосне читання, дитина краще сприймає зміст книги, звертає увагу на окремі епізоди, описи, характерні риси літературних героїв.

З метою вивчення запитів та потреб користувачів систематично проводяться анкетування, тестування, опитування, тематика яких різноманітна: «Вибір за тобою» (профорієнтація), «Чи любиш ти читати?», «Що приносить листоноша?», «Відношення до книжкових виставок», «Як Вас обслуговують?», «Шевченко та моя сім'я», «Якої тематики книг тобі бракує у бібліотеці?» тощо. Також проводяться індивідуальні аналізи читання, визначаються читацькі смаки дітей, складаються тематичні індивідуальні рекомендаційні списки. В читацькі формуляри таких користувачів вкладаються своєрідні «сигналки», які не дозволяють бібліотекарям забути про те, що ці діти потребують особливої уваги. Такі ж «сигналки» вклеюються у формуляри споживачів індивідуальної та групової інформації і формуляри найкращих користувачів—дітей. Робота з боржниками носить систематичний характер, для її більшої ефективності створено картотеку «Адреса боржника», в якій зафіксовано адреси дітей, що заборгували книжки, а у формуляри таких читачів вкладається «сигналка» із зображенням рожевої свинки або равлика.

Для оперативнішого та якіснішого обслуговування користувачів у бібліотеці є багато цікавих тематичних картотек: «Від Шекспіра до сьогодні» (зарубіжна література), «З чистої криниці» (українська література), «Через года, через века» (російська література), «Україна сміється» (гумор), «Цветок» (для любителів квітів), «Для Вас, вчителі». Розпочато роботу зі створення «Картотеки цитат» і повністю відредаговано краєзнавчу картотеку та картотеку «Народознавство». Якщо в краєзнавчій картотечі просто замінено роздільники, то в картотечі «Народознавство» з'явилися зовсім нові, підібрані за темою прислів'я і говірки українського народу, що робить картотеку більш цікавою та пізнавальною. На жаль, в нашій бібліотеці відсутні будь які технічні засоби — немає комп'ютера, ксерокса, музичного центра, а є лише старенька друкарська машинка та фільмоскоп. Проте в читальному залі оформлено «живий куточок» «МЫ в ответе за тех, кого приручили» — біля картотеки «Цветок», книжок про при-

роду та домашніх тварин стоять кімнатні рослини, а в окремих хатках живуть хвилястий папужка Зазу та джунгарський хом'ячок Хомка. Вони відразу ж стали дитячими улюбленцями, за якими читачам подобається доглядати, годувати їх і навіть спілкуватися.

Заохочуємо ми дітей до читання через проведення конкурсів дитячого малюнка: «Мій улюблений герой», «Світ, в якому ти живеш», «Замріяна казка Зими», «У казку завітай», «Край, де я живу», після яких обов'язково відбуваються персональні виставки юних талантів у рамках постійно діючої експозиції «Наш вернісаж», де всі бажуючі розміщують свої шедеври на суд глядачів. Для популяризації найкращих зразків дитячої літератури, розширення світогляду наших користувачів працівники бібліотеки використовують різноманітні форми наочної пропаганди. Такі заходи при плануванні на рік виділяються в окремий розділ «Виставочна робота бібліотеки», до якого входять оформлення книжкових виставок, тематичних полиць, експрес-інформацій з урахуванням всіх пам'ятних та знаменних дат в житті суспільства, що значно економить час працівників при складанні місячних планів роботи, бо відпадає необхідність кожен місяць проробляти календар знаменних дат поточного року. Всі експрес-інформації збираються в окрему теку «Експрес-інформації» і можуть використовуватися впродовж кількох років. У наш час Інтернету ми продовжуємо (не від доброго життя) збирати по крихтах інформацію, необхідну нашим користувачам, і розміщуємо її у тематичних теках газетно-журнальних статей, оформлюємо теки—досье про життя і творчість українських художниць «Приймаченко Марія Авксентіївна», «Рак Анастасія Трохимівна», українського дитячого письменника В. Нестайка «Сонячна країна Всеволода Нестайка», чудового криворізького дитячого поета О. Старикова «Веселковий світ Олексія Старикова», видатного криворізького скульптора О. Васякіна «Застигла музика скульптури Олександра Васякіна» та ін.

Періодика завжди викликає живий інтерес у користувачів. Саме цим пояснюється те, що книговидачу читального залу значно перевищує книговидачу абонементу. Улюбленим журналом наших малят вже багато років є яскравий, пізнавальний журнал «Яблунька», на сторінках якого друкується вікторина «Дивосвіт» та багато інших конкурсів, у яких активно беруть участь наші читачі і дуже часто перемагають. Бібліотекарі не просто надсилають до журналу дитячі відповіді, а й роблять своєрідний звіт про те, як проходив пошук відповідей на вікторину в бібліотеці — фото, малюнки. Результатом такої співпраці є отримання номеру з інформацією про роботу бібліотеки, подарунок від редакції (книги, журнали та книжки—поробки), гарна пам'ять дітям про початкову школу, дитячу книгу і бібліотеку. Слід зазначити, що при проведенні кожного масового заходу працівники бібліотеки повідомляють, що цей захід проходить у рамках програми «Книгосвіт дитинства».

Книгосвіт дитинства... Перші книжки... Так важливо, щоб вони захоплювали, активізували увагу, а не відштовхували дитину своєю порожнечою та сірістю, як це нерідко буває в наш час. Батьки всіма силами намагаються вберегти своїх дітей від нітратів і пестицидів, роблять їм щеплення проти інфекційних хвороб, але мало піклуються про їхнє духовне здоров'я. З бездумною легкістю

можуть схопити з прилавку першу ліпшу книгу з поміткою «Для дітей» і дати її малюку, навіть не поцікавившись, якої «якості» істини там рекомендуються. І якщо у разі банальної простуди ми звикли бігти до лікаря, то звернутися за порадою до професіонала — бібліотекаря, мало кому прийде у голову. Адже саме ми, бібліотекарі, маємо можливість формувати у дітей імунітет проти без-

духовності, невігластва, черствості та подібних «болячок». Вже багато років говориться про екологію природи, екологію культури, але ж є ще й екологія дитинства, в якій обов'язково повинна бути «книжкова» екологія. Саме в забезпеченні її підтримки і полягає основна мета нашої програми «Книгосвіт дитинства», і всі наші зусилля направлені на її виконання.

Юлія Соломко,
провідний бібліотекар відділу маркетингу та перспективних методик
Миколаївської обласної бібліотеки для дітей ім. В. Лягіна

Підвищення кваліфікації бібліотекаря — один із головних напрямів науково-методичної діяльності

Професійні вимоги до бібліотечних працівників завжди були, є і залишаються сьогодні досить високими. Добре розуміючи, що для ефективної і успішної роботи бібліотек кожен фахівець повинен мати відповідні знання, ми приділяємо багато уваги систематичному підвищенню кваліфікації бібліотекарів. Саме під час таких навчань вони удосконалюють свої навички, вміння, підвищують загальноосвітній і культурний рівень, більше дізнаються про сучасні інноваційні технології, досягнення культури, науки й техніки, а також переймають передовий галузевий досвід.

У Миколаївській обласній бібліотеці для дітей ім. В. Лягіна, яка є методичним, інформаційним, консультативним центром з питань культурного розвитку дітей та підлітків для бібліотек області, діє своя система підвищення кваліфікації. У складі централізованих бібліотечних систем регіону працюють районні (міські) дитячі бібліотеки, також дітей обслуговують і сільські бібліотеки-філії. Саме на цих працівників розраховано досконалу систему планомірно організованих, взаємозалежних і скоординованих заходів, що передбачають серйозну наукову і практичну підготовку. Діяльність відділу маркетингу та перспективних методик бібліотеки значною мірою сприяє самоосвіті, надаючи інформацію про нову фахову літературу та консультації з різних питань професійного життя.

2011 року Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В. Лягіна відзначила вже 90-річчя від дня свого заснування. І всі ці роки вона незмінно відіграє провідну роль організатора бібліотечного середовища регіону. Сьогодні її діяльність характеризується розширенням діапазону інноваційних форм і методів обслуговування користувачів-дітей, впровадженням сучасних інформаційних технологій і створенням якісно нових ресурсів. У бібліотеці напрацьована практика проведення зональних семінарів-практикумів для заступників директорів ЦБС області по роботі з дітьми та працівників дитячих бібліотек, успішно діє конкретний механізм для їх реалізації. Головною метою цієї роботи є організація співпраці в напрямі безперервної освіти, підвищення кваліфікації та створення сприятливих умов для професійного спілкування і контакту бібліо-

течних працівників області; виявлення і поєднання пріоритетів у системному підвищенні кваліфікації спеціалістів з різних районів області; полегшення доступу до накопиченого досвіду в бібліотечній діяльності. Щодо підготовки і проведення таких семінарів-практикумів, то до кожного з них обов'язково розробляється загальна програма, згідно з якою здійснюються та висвітлюються найважливіші, провідні напрями, пріоритети діяльності бібліотек-учасниць за минулий та поточний роки за допомогою мультимедійних презентацій. Першим нашим досвідом у цьому напрямі стало проведення в 2010 році семінарів-практикумів «Дитяча бібліотека сьогодні: нові можливості, нова якість обслуговування» на базі дитячих бібліотек КЗ «Бібліотечна мережа м. Вознесенська», Арбузинської та Баштанської ЦБС.

У 2012 році в нашій бібліотеці відбувся семінар-практикум «Інформаційні ресурси на допомогу дитячому читанню», в якому взяли участь бібліографи з дитячої літератури ЦБС та працівники дитячих бібліотек області, що займаються бібліографічною роботою. Завдання семінару полягало в поєднанні теорії бібліотекознавства і бібліографії з практичним досвідом. До системи підвищення кваліфікації працівників книгозбірень області сьогодні можна віднести регіональні, міжрегіональні майстер-класи та школи професійного розвитку. Для бібліотекарів це не просто з'їзд учасників, це плідна праця. Вони із задоволенням відвідують такі заняття, адже тут можна обмінятися досвідом, почути та побачити, як творчо, з ентузіазмом працюють над різними проблемами колеги з інших бібліотек. Цікавими для фахівців були міжвідомчий семінар «Дитяча бібліотека — важливий соціально-культурний центр регіону»; майстер-клас «Бібліотека для дітей у Рік української книги: спільні завдання, єдині пріоритети», проведений на базі Снігурівської ЦБС і ОДБ ім. В. Лягіна; майстер-клас «Бібліотечно-інформаційне обслуговування дітей: актуальні та результативні форми роботи», що проходив у Братській ЦБС і ОДБ ім. В. Лягіна. А у 2011 році заступники директорів по роботі з дітьми ЦБС Миколаївської області мали нагоду відвідати Одеську обласну бібліотеку для дітей ім. Н.К. Круп-

ської та ЦБС для дітей м. Ізмаїла під час міжрегіонального майстер-класу «Бібліотека — територія захоплюючого читання».

Вже кілька років поспіль фахівці ОДБ ім. В. Лягіна успішно проводять заняття регіональної школи професійного розвитку бібліотек на базі обласної та районних дитячих бібліотек, де завжди розглядаються актуальні питання обслуговування читачів-дітей. Зокрема, «Бібліотеки області в реалізації концепції правової освіти дітей» та «Бібліотека для дітей як центр збереження національної культури (Жовтнева ЦБС, ОДБ ім. В. Лягіна), «Читання в новому форматі. Сфера впливу дитячої бібліотеки в соціально-культурному контексті регіону» (ОДБ ім. В. Лягіна, бібліотека-філія № 6 ЦБС для дітей м. Миколаєва). Заняття регіональної школи професійного розвитку в 2012 році були присвячені темі «Проблеми і досвід інтегрованого бібліотечного обслуговування дітей з особливими освітніми потребами» і спрямовані на виявлення завдань, що стоять перед бібліотеками в обслуговуванні книгою та інформацією дітей, які мають особливі освітні, творчі і психофізичні потреби, на освітлення можливостей бібліотеки у сприянні соціальної адаптації таких дітей до суспільства через книгу та новітні технології.

Ефективною формою в побудові системи заходів, спрямованих на забезпечення максимального результату, є залучення широких кіл керівників і фахівців органів державної влади, місцевого самоврядування, установ і організацій, науковців до аналізу, узагальнення й поширення кращого досвіду під час проведення науково-практичних конференцій. Особливістю таких конференцій з одного боку є дискусійний, полемічний характер виступів, присвячених найбільш актуальним проблемам сьогодення, а з іншого — виважений і толерантний обмін думками між корифеями бібліотечної науки та молодими спеціалістами. Під час їх проведення відбувається стажування керівних працівників і фахівців, які мають змогу не тільки одержати можливість реалізувати свої технічні здібності в ході розв'язання складних завдань, а й удосконалити власні навички і навички роботи в команді, навчитися ефективно працювати та володіти новими технологіями і, найголовніше, — набути досвід роботи від найкращих спеціалістів різної направленості.

Великою і цікавою подією у 2008 році була Всеукраїнська науково-практична конференція директорів обласних бібліотек для дітей «Дитяча бібліотека як соціально-культурна система: проблеми, інновації та шляхи розвитку», коли ми приймали гостей з усієї України, а в 2011 році відбулася науково-практична конференція на честь 90-річчя від дня заснування бібліотеки «Бібліотека для дітей: концепт історико-культурних традицій та інноваційних перетворень». Не залишаються поза увагою і проведення курсів підвищення кваліфікації працівників ЦБС області, що обслуговують дітей. Проводять їх обласна бібліотека для

дітей ім. В. Лягіна і Миколаївський обласний центр підвищення кваліфікації працівників культури. Так, 2010 року відбулися двотижневі курси для працівників ЦБС області, що обслуговують дітей, за темою «Бібліотечно-інформаційне обслуговування дітей: актуальні та результативні форми роботи». Їх навчально-тематичний план здійснювався за такими модулями: «Бібліотеки для дітей у місцевому співтоваристві. Соціально-культурне проектування»; «Бібліотека для дітей в інформаційному просторі. Інформаційні мережі, системи, програми»; «Інформаційно-бібліотечне обслуговування дітей, керівників дитячого читання. Формування інформаційної культури особистості»; «Розвиток читацької активності дітей та юнацтва. Книговидання та література для дітей». Крім того, спільно з інститутом післядипломної освіти вчителів проводимо заходи щодо підвищення кваліфікації працівників бібліотек навчальних закладів міста і області. Для цієї категорії слухачів двічі на рік організовуються на базі бібліотеки обласні курси підвищення кваліфікації. Зокрема вже були проведені такі: «Діти і бібліотека: нове бачення в контексті розширення доступу користувачів до інформації», «Читацьке середовище дитини: родина, бібліотека, школа», «Удосконалення методики обслуговування читачів у бібліотеці навчального закладу», «Довідково-інформаційні послуги бібліотеки навчального закладу в умовах інформатизації суспільства».

Як засіб реалізації творчого потенціалу фахівців бібліотек, що обслуговують дітей Миколаївської області, розвитку їх ініціативи в роботі, обласна бібліотека для дітей ім. В. Лягіна використовує таку форму підвищення кваліфікації, як професійні конкурси бібліотекарів. Саме участь у таких конкурсах спонукає частіше звертатися до фахової літератури, розкриває творчий потенціал, підштовхує до інновацій, виявляє кращих і посилює особисту зацікавленість та відповідальність. З метою реалізації цього напряму за останні два роки бібліотекою проведено обласні конкурси професійної майстерності «Краща творча робота з просування книги та розвитку читацької культури в дитячому середовищі», «Дитяча бібліотека — варіант розвитку» серед працівників бібліотек Миколаївської області, що обслуговують дітей.

Сьогодні перед фахівцями відділу маркетингу та перспективних методик Миколаївської обласної бібліотеки для дітей ім. В. Лягіна постають нові важливі завдання щодо подальшого розвитку бібліотек області, які обслуговують дітей, а саме розробка і реалізація нових підходів до безперервної професійної освіти бібліотечного персоналу всього регіону. Адже участь бібліотекарів у таких заходах з підвищення кваліфікації змушує мислити їх більш прогресивно, підходити до практичної діяльності з точки зору професійних надбань і відкриттів. І все це, безумовно, йде на користь нашим читачам.

З ювілеєм!!!

У листопаді 2012 року свій золотий ювілей відсвяткувала талановитий керівник і організатор, наш директор Віра Василівна Матвієнко. В бібліотечній сфері вона працює понад тридцять років, п'ять з яких керує нашою міською ЦБС для дітей. Ніби для бібліотечної роботи це зовсім мало, але якщо проаналізувати ці роки, то скільки зроблено нею, що деякі керівники не впораються й за десятиліття.

Розпочинала Віра Василівна свою професійну діяльність після навчання, працюючи в різних бібліотеках — дитячій шкільній, медичній, потім очолила бібліотеку-філію № 19, де зарекомендувала себе як здібний керівник і організатор, і тому, коли їй в управлінні культури запропонували місце директора, не вагаючись прийняла цю пропозицію. Колектив зрозумів з перших тижнів її роботи — це реформатор нашої системи. Завдяки харизмі і здібностям Віри Василівни вдалося знайти меценатів і спонсорів, у бібліотеках з'явилися комп'ютери та Інтернет, бібліотеки-філії почали працювати за цільовими програмами, і аналітичні звіти про їх виконання показали, що ми йдемо вірним шляхом.

Урізноманітнилися й форми та напрями нашої діяльності: бібліотеки перетворилися на сучасні інформаційно-навчальні центри та центри змістовного дозвілля. Для більш ефективної роботи були активно задіяні Криворізький міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, міський центр зайнятості,

міський центр здоров'я, служба у справах дітей. Тісно, злагоджено і планоно працюємо і зі ЗМІ, муніципальним телеканалом «Руана», державним — «Криворіжжя» та міським радіо. У відділі мистецтв відкрито літературну вітальню, де проводяться зустрічі з місцевими письменниками, експонуються картини художників, фотохудожників, і якщо подивитися «Книгу відзуків», то подяк за ці заходи не порахуєш. Також планується відкриття музею бібліотечної справи бібліотеці-філії № 20. Вже навіть виділене приміщення, тільки необхідно зробити там ремонт.

Наша директор Віра Василівна — людина творча та ініціативна, завжди підтримує і допомагає працівникам з креативним мисленням та інноваційними ідеями. Цікавими і резонансними були семінар «на колесах» «Всё узнашь о Криворожье, путешествие поможет», семінар «В кафе Матіс», справжнім святом пройшов бенедіс ветерана праці бібліографа О.В. Омельченко «Без претензій на бис пригласаю на бенедіс», де вона читала свої вірші про роботу, рідне місто, колеги та представила свої філософські роздуми про життя. З легкої руки Віри Василівни ми завжди є учасниками всіх державних, обласних, міських програм. Наш колектив живе життям країни, міста. Нещодавно провели конкурс «Читаємо влітку», в якому брали участь всі дитячі бібліотеки і пришкільні табори. Переможців як і завжди нагородили грамотами та вручили подарунки. Подібні конкурси і проекти допомагають бібліотеці зміцнювати свій імідж як привабливого і відкритого до сучасної дитини закладу.

Віра Василівна — людина, яка любить бібліотеку, рідний колектив і віддає своїй справі багато творчих сил. Вона розумний дипломат, в бібліотеці ніколи немає конфліктних ситуацій, бо всі гострі кути вона загладжує своїм спокійним, доброзичливим характером. Наша директор не тільки бібліотекар, вона мати двох дітей і чудова бабуся, яка з посмішкою розповідає за свою розумну і веселу онуку Вікторію.

Шановна наша Віра Василівна! Щиро вітаємо Вас із золотим ювілеєм та зичимо Вам міцного здоров'я, творчої наснаги, професійного розвитку і жіночого щастя.

Директоров на свете очень много,
Другое дело, как попасть на «Эверест»,
Какая у кого была туда дорога?
Сто тысяч неудач, ошибок всех не счесть.

Нелёгкой у тебя была дорога к цели
Семья, учёба, дети — искала ты себя,
Но человечность, мудрость сохранить сумела,
Мы благодарны все тебе всегда.

И сколько планов, мыслей и проектов
За это время, что все вместе мы идём,
И рейтинг детских, наших криворожских
Успешно поднимался с каждым днём.

Мы за тобой, как за стеной Кремлёвской, —
Ты нас лелеешь, учишь и журишь.
Всегда спасибо скажешь по-житейски
И успокоишь, вместе погрустишь.

Прости, что не всегда бываем мы послушны,
Ведь коллектив-то женский, закономерность есть.
«Твою программу» мы восприняли единодушно,
И оправдать твоё доверие — для нас есть честь.

Спасибо за милую твою улыбку,
За лучезарные и добрые глаза.
Ты дипломат во всём, и нам с тобой комфортно,
Проблема никакая не страшна.

С твоим тебя мы юбилеем поздравляем!
Держись родной директор — ты звезда!
Ты зажигаешь нас и в праздники, и в будни,
Здоровой будь, успешной будь всегда!

За дорученням колективу КЗК «Міська дитяча бібліотека» провідний бібліотекар О.В. Омельченко

Вітаємо з нагородою!

На подвижниках, на творчих особистостях стоїть наша бібліотечна справа, наш бібліотечний світ, на людях, що понад усе люблять Книгу і Читача, які завжди прагнуть поділитися радістю натхненного читання, зробити всіх своїми однодумцями і залучити до цієї радості.

Бібліотечною спільнотою України вже довгий час добре знама Тетяна Анатоліївна Жайворонок — директор обласної бібліотеки для дітей ім. В. Лягіна з південного привітного міста Миколаєва. Саме тут у 1978 році вона розпочала свою трудову діяльність з посади зав. відділом обслуговування читачів-учнів 5–9 класів. У подальші роки працювала зав. методичним відділом Миколаївської обласної бібліотеки для юнацтва. Повернулася до ОДБ ім. В. Лягіна 1994 року на посаду заступника директора з наукової роботи, а з листопада 2000 року стала директором. Під її керівництвом бібліотека піднялася на якісно новий рівень, успішно здійснена реалізація багатьох комплексних програм і проектів, зокрема, діяльність літературної студії «Секрет» дала за 10 років існування півтвіку в творче життя багатьом літературно обдарованим дітям. За безпосередньої участі директора щороку на базі однієї з районних ЦБС проводиться широкомасштабне регіональне свято — Обласний тиждень дитячого читання. З 2004 року в бібліотеці ефективно працює відділ нових інформаційних технологій, з 2008 — Інтернет-центр для читачів, упроваджуються і освоюються сучасні технології і програми, зростає парк електронної техніки, створено локальну комп'ютерну мережу, формуються електронні бази даних на основі ІРБІС, корпоративний каталог періодичних видань Миколаївщини, і все це, безсумнівно, результат волі, творчості, передового світогляду її директора. Одним з цікавих і плідних задумів Тетяни Анатоліївни стало започаткування в 2006 році щорічного творчого звіту перед громадськістю міста «Дитинство у форматі бібліотеки». Останніми роками здійснюється модернізація організаційно-методичного забезпечення діяльності бібліотек для дітей регіону, розширюється діапазон форм і методів підвищення професійної освіти, успішно працюють «Школа керівника», «Регіональна школа професійного розвитку», проводяться південно-регіональні майстер-класи спільно з Херсонською та Одеською ОДБ, обласний конкурс професійної майстерності для заступників директорів по роботі з дітьми районних ЦБС області. Такий досвід гідно оцінений в межах держави та за кордоном, багато про роботу бібліотеки друкується на сторінках професійної періодики. У вересні 2008 року на високому рівні було проведено Всеукраїнську конференцію директорів обласних бібліотек для дітей, в 2011 і 2012 роках на Всеукраїнському Ярмарку бібліотечних інновацій бібліотека займала II місце у номінаціях «Інновації бібліотек у краєзнавчій роботі» і «Послуги для молоді та сім'ї. Бібліотека різних можливостей здоров'я», а у 2012 році у Всеукраїнському конкурсі на кращий web-сайт серед бібліотек для дітей та юнацтва України посіла III місце. Ось так цікаво ми живемо!

Тетяна Анатоліївна Жайворонок шанована у культурно-освітніх колах, серед громадськості міста і колег. Вона — лауреат обласної премії ім. М. Аркаса та почесної відзнаки «Перлина Миколаївщини», член Міжнародної Ради з питань бібліотечної роботи облдержадміністрації, має грамоти та відзнаки різного рівня. У 2012 році Указом Президента України її нагороджено орденом княгині Ольги III ступеня. А сьогодні, як і завжди, вона продовжує генерувати новітні ідеї, повна творчих планів, і ми впевнені, що нашу бібліотеку чекає прекрасне майбутнє. Шановна Тетяно Анатоліївно! Вітаємо Вас з високою нагородою, зичимо міцного здоров'я, миру та злагоди у сім'ї, сил, натхнення, успіхів та задоволення від творчої і такої потрібної для суспільства праці.

З повагою колектив Миколаївської обласної бібліотеки для дітей ім. В. Лягіна

Щиро вітаємо нашу колегу, досвідченого професіонала і творчу людину Олену Леонідівну Романченко, заступника директора з наукової роботи Миколаївської обласної бібліотеки для дітей ім. В. Лягіна з обласною премією кращих працівників у галузі культури!

Цій людині притаманні творчість і неординарний підхід до справи, і саме завдяки впровадженню багатьох її талановитих прогресивних ідей з'явилося безліч значущих для бібліотеки інновацій. За роки роботи в бібліотеці, а працює Олена Леонідівна з 1995 року, пройшла всі етапи професійного росту: методист, зав. відділом обслуговування читачів-дітей і відділом маркетингу та перспективних методик, з 2008 року — заступник директора з наукової роботи. Вона — справжній бібліотекар, сумлінно виконує обов'язки, чітко визначає, формулює, планує, здійснює і координує всі види діяльності, вміло організовує роботу і докладає чимало зусиль для виконання завдань бібліотеки, що направлені на формування та забезпечення потреб дітей у бібліотечно-бібліографічних послугах і соціальний розвиток колективу. Вона завжди попереду з новими задумами та творчими ініціативами, саме завдяки цьому ім'я Олени Леонідівни та Миколаївської обласної бібліотеки для дітей ім. В. Лягіна стали знавими в Україні. В 2011 році її авторський проект «Туристична Миколаївщина запрошує!» посів II місце у номінації «Інновації бібліотек у краєзнавчій роботі» на Всеукраїнському Ярмарку бібліотечних інновацій, у 2012 році представлений на цьому ж Ярмарку проект «Крокуємо в майбутнє разом» (розвиток дітей з особливими потребами) зайняв почесне II місце у номінації «Послуги для молоді та сім'ї. Бібліотека різних можливостей, здоров'я», а створений нею в лютому цього року відеофільм «Я люблю бібліотеку» за оцінкою експертної комісії УБА і програмою «Бібліоміст» вивів бібліотеку в переможці на Всеукраїнській акції «До бібліотеки з любов'ю».

Володіючи широким обсягом професійних знань, ерудована, здатна до психологічного аналізу та прогнозування Олена Леонідівна вдало на творчих засадах відпрацьовує загальну концепцію та філософію сучасної дитячої бібліотеки, вміло спрямовує процес методичного забезпечення діяльності бібліотек, що обслуговують дітей. Вона справедлива і вимоглива, але водночас доброзичлива і коректна, має авторитет серед бібліотечних працівників не тільки області, а й України. Олена Леонідівна є досвідченим сучасним фахівцем і гарним організатором, здійснює постійний моніторинг дитячого читання, спрямовує зусилля бібліотеки на розширення кола читачьких інтересів, популяризацію української книги задля досягнення основної мети — формування особистості, активної громадської позиції читачів-дітей, виховання у них високих моральних якостей, поваги до культурного надбання минулих поколінь.

Олена Леонідівна не тільки серйозний, дисциплінований, працюючий над підвищенням свого професійного і культурного рівня, наполегливий в досягненні наміченої мети працівник, вона ще й активний учасник громадського життя бібліотеки і міста, заступник голови профспілкового комітету, член Миколаївської обласної бібліотечної асоціації. Її діяльність відзначено грамотами Миколаївської обласної держадміністрації, НБУ для дітей, управління культури та управління у справах сім'ї та молоді тощо.

Шановна Олено Леонідівно, від щирого серця вітаємо Вас із заслуженою нагородою та зичимо подальших успіхів, міцного здоров'я, добра, великої творчої наснаги, здійснення планів і бажань! Нехай це сьогоднішнє досягнення додасть Вам віри і життєвих сил, нехай трудові зусилля будуть подолані, а успіх окрилатиме душу!

З повагою колектив Миколаївської обласної бібліотеки для дітей ім. В. Лягіна

Ксенія Калеберда,

бібліотекар II категорії Херсонської обласної бібліотеки для дітей,
керівник творчого об'єднання юних журналістів «Струм»

Першопроходці на «Території слова»

Багато років тому, коли в аудиторію зайшла дівчинка років тринадцяти і сказала: «Хочу бути журналістом!», я здивувалася. Знала, що діти, які відчувають у собі якийсь талант, у такому віці мріють бути художниками, видатними музикантами чи композиторами, принаймні письменниками, але журналістом... Але мабуть саме так і обирають професію! Мої перші вихованці вже працюють на телебаченні, в газетах, рекламних агенціях, інформагентствах, хтось знімає кіно, а хтось вивчає кінознавство та мріє стати відомим кінокритиком.

І всі вони колись уперше написали невеличкий текст, а потім вперто вчилися писати, добре засвоївши, що слово — це така річ, з якою слід поводитися дуже чемно і обережно. Ми разом споглядали, як із цеглинок-слів вибудовують величні вежі-книжки справжні майстри, читали та аналізували ці книжки разом, а потім писали на них рецензії. Ми виробили свої «десять заповідей» написання журналістського тексту, дещо запозичивши у Ернеста Хемінгуея та Віктора Пелевіна, готували

газету для молоді «Бивні», знімали молодіжні передачі «Стіна», експериментували з класикою, знявши відеомюзикл «Історія однієї афери» за мотивами другого тому (як відомо, рукописи не горять!) поеми Миколи Гоголя «Мертві душі» та відеотрилер «Аліса-2». Випустивши п'ять номерів газети «Театральна ремарка», в рамках Міжнародного театрального фестивалю «Мельпомена Таврії» ми навчилися любити театр та писати справжні театральні рецензії.

Чому я завжди пишу це слово — «МИ»? Бо, працюючи з дітьми так багато років, зрозуміла, що багато чому навчилася від них. Ці чудові і невгамонні хлопчики та дівчатка звільняють світ від буденності і банальності. Вони інтуїтивно відчувають, що слова та звуки — матеріал дуже пластичний, тому й виробляють з ним усе, що їм заманеться. Виходить фантастично. А все тому, що вони не знають правил, або не хочуть їх знати. А от дорослі (майже всі, виняток — генії) обтяжені цими, можливо і потрібними правилами, на такі експерименти нездатні.

Коли діти вперше ступають на територію слова — вони рухаються дуже обережно, роздивляючись все навкруги, та освоївши цю terra incognita, стають тут справжніми господарями. І тексти, написані ними, мають право на існування на цій території. Саме тому, коли створювали свою книжку, вирішили її назвати «Територія слова» (*Територія слова : вибрані твори / Херсонська обл. б-ка для дітей, творче об'єднання «Струм» ; уклад. В. Іванова, К.Б. Калеберда ; ред. В. Іванова. — Херсон : КоніЦентр, 2011. — 48 с. : фотоілюстр.*). Ця назва має для нас глибокий метафоричний зміст. У цій невеличкій за обсягом книжечці зібрані незвичайні твори. Їх автори — вихованці творчого об'єднання «Струм» добре знають, що таке сидіти перед білим аркушем паперу чи монітором комп'ютера і виводити першу фразу своєї статті. Це вже потім текст починає жити своїм життям, перетворюється у газетну публікацію або сценарій телепередачі. І це перемога!

У нашу збірку увійшли статті, що вже були опубліковані у міських газетах чи викладені у нашому електронному журналі «Літterra» (<http://www.library.kherson.ua/pressclub/>), тобто пройшли випробування читачем і часом. Можливо

цим текстам бракує майстерності, але вона компенсується їхньою емоційністю та відвертістю. Наші юні автори сприймають життя як чудо. Ця свіжість сприйняття відливається у незвичність образів, метафоричність стилю та гіперболізацію подій. Мені здається, що «струмівці» вірять, що можуть змінити світ. Більш того, вони впевнені — його можна зробити кращим за допомогою Слова. Ця віра допомагає їм відшукувати серед усього багатства нашої мови найправильніші слова. Поки світ не змінив їх, поки «невимовна легкість буття» не скорегувала політ їхньої фантазії, вони пишуть тексти, в яких є зачудування цією землею, людьми і трішечки собою. І це так зрозуміло, бо вони — це такий новенький всесвіт, який потрібно освоїти та запустити в роботу. І «струмівці» старанно вивчають його, з цікавістю роздивляючись все навкруги, роблять перші спроби аналізу і синтезу, вчать самостійно мислити. Цінність їхніх текстів саме у спробі зрозуміти і себе, й інших, і час, і місце, у якому вони живуть. Що ж стосується майстерності, то з роками вона обов'язково прийде, тільки б залишилася в них дитяча цікавість та здивування цим світом.

Алла Зимовець,

зав. відділом науково-методичної роботи
Черкаської обласної бібліотеки для дітей

Швидкокрилий «Пегасик» святкує ювілей

У листопаді 2012 року літературно-творчий гурток «Пегасик», що діє в Черкаській обласній бібліотеці для дітей, відсвяткував своє 40-річчя. На урочистості з цієї нагоди зібралися колишні і нинішні гуртківці, відомі творчі люди краю, літературно обдаровані діти міста, вчителі, бібліотекарі.

40 років — це багато чи мало? У рамках людського життя — досить довгий строк, який вміщує народження, дитинство, юність, зрілість. Тож присутнім було цікаво переглянути уривки з відеофільму «Літературно-творчий гурток «Пегасик»: минуле та сьогодні» (<http://chobd.ck.ua/index.php/2011-05-25-09-21-39/2010-10-06-11-09-05/2011-09-06-12-43-53>). Нинішні гуртківці дізналися, що їхніми попередниками є відомі як на Черкащині, так і в Україні особистості: телеведучі каналу ICTV Оксана Соколова та Вікторія Черненко, письменник, літературознавець Василь Пахаренко, поети Ляля Рубан, Віктор Скорина, журналісти телерадіокомпанії «Рось» Людмила Джулай та Галина Компанієць. Яскраво заявляють про себе у сучасній літературі і «пегасики» 90-х – 2000-х років: нещодавно стало відомо, що колишня гуртківка Олена Довгань (Мяус) прийнята до Спілки письменників України, рекомендована до вступу Черкаською організацією НСПУ і Ірина Зеленько (Швед). Тож недаремно поет Володимир Даник з добрим гумором сказав: «А хто пройшов «Пегасик» — майже класик...».

Багато теплих слів було висловлено на адресу члена Національної спілки письменників України, лауреата літературної премії ім. В. Короленка, письменниці Майї Флорівни Фролової. Саме їй «Пегасик» завдячує своїм довголіттям, адже понад 35 років Майя Флорівна була незмінним керівником гуртка, дбайливо, обережно, сумлінно плекала тендітні паростки дитячих поривань до творчості, прикладала зусилля, щоб маленькі крильця їхніх душ стали крилами. Ось як про це сказала голова Черкаської організації Національної спілки письменників України В.М. Коваленко: «Майже 40 років творить майбутнє, розвиває молоде творче пагілля Майя Флорівна. Побільше б нам таких жертвоних, небайдужих письменників, які не дивляться на власний час, а дивляться на душі дітей, які носять, леліють у своїх серцях слово». М. Фролова, подякувавши працівникам бібліотеки за підтримку і допомогу в її починаннях, відзначила, що ювілеї для того і існують, щоб зупинитися, озирнутися, підвести підсумки, зрозуміти, що все було недаремно і не випадково: «Я, мабуть, долею покликана бути дитячим письменником і бути серед дітей. Мене цікавили їхні проблеми, ми разом шукали вихід із складних ситуацій. Важливо, що вдалося створити в гуртку атмосферу довіри, підтримки, адже для молодої людини, яка тільки починає творити, надзвичайно важливе спілкування. Сприяли згуртуванню колективу, налагодженню взаємовідносин, а разом з тим зростанню душі, формуванню смаків і спільні відвідування виставок, музеїв, концертів, відзначення різноманітних свят. І нехай лише одиниці з них стануть поетами, проте кожний відчує смак справжньої літератури, навчиться відчувати художнє слово, захоплюватися його красою. А це — найважливіше». Про те, наскільки важливо вчасно помітити зернинки таланту в дитини, підтримати її, захистити, благословити, допомогти повірити у свої здібності, переконати в необхідності вчитися, розвиватися говорили і послідовники М. Фролової — І. Зеленько та Н. Горішна. Ірина Зеленько, яка у свій час пройшла школу «Пегасика», відзначила, що гурткові, його керівникові, бібліотеці, яка стала для неї другою домівкою, завдячує своїми успіхами, саме вони допомогли їй реалізуватися як творчій особистості.

У рамках свята відбулася і презентація ювілейного випуску альманаху «Пегасик». Тож гості із задоволенням ознайомилися з творчим доробком юних авторів, які не лише читали вірші, а й розповідали про свої літературні уподобання, враження, події з сьогоднішнього гуртка. Більшість із них — призери, дипломанти міжнародних, всеукраїнських та обласних літературних конкурсів вже пройшли перші випробування популярністю. Діапазон творчості «пегасиків» досить широкий і різноманітний: любов до України і матері, шкільне життя й перше кохання, складнощі й суперечності людських взаємин, природа та екологія у сучасному місті, філософські роздуми про сутність життя тощо. Тож недаремно гаслом гуртка є відома фраза Гете: «Якщо світ розколото, тріщина проходить через серце поета». Зустріччю поколінь можна вважати ювілей «Пегасика», тому що на свято завітали гуртківці від 1960-х до 2000-х років. Адже, хоча «Пегасик» офіційно було засновано в 1972 р. в обласній бібліотеці для дітей, його історія сягає 60-х років, коли при міському Палаці піонерів діяло літературне об'єднання, яким керувала М. Фролова. Найперших «пегасиків» представляв поет, перекладач Віктор Скорина, який з добрим напутнім словом звернувся до нинішніх. Доповнюючи його, журналістка телерадіокомпанії «Рось» Галина Компанієць (гуртківка 70-х років) зазначила: «Мине зовсім небагато часу і ви зрозумієте, що заняття у гуртку — це один із найпрекрасніших моментів у житті, який, можливо, визначить і ваш шлях у майбутньому, адже саме завдяки «Пегасику» і Майї Флорівні я стала журналісткою, мене на мою стежину направила саме вона».

Вечір вдався. «Пегасикам» старшого покоління він надав можливість ще раз поринути у свою юність, згадати мрії і сподівання. Серця юних обдарувань, які стали лише на першу сходинку до поетичного Олімпу, сповнилися гордістю за причетність до гуртка, що має таку славу історію, відчували окриленість. Тож маємо надію, що працюватиме літературно-творчий гурток «Пегасик» у нашій бібліотеці вічно, бо вічним є прагнення юної душі до творчості.

Корифей бібліотечної справи

З глибоким сумом сповіщаємо бібліотечну громадськість, що 7 січня 2013 року пішла з життя заслужений працівник культури України, ветеран праці, учасник Великої Вітчизняної війни Зоя Антонівна Печенізька, життєвий шлях якої був сповнений самовідданою творчою працею на ниві української культури, вірним і сумлінним служінням рідній землі та обраній справі.

Народилася Зоя Антонівна 31 травня 1927 року в м. Куп'янськ, Харківської області. Після закінчення Харківського держуніверситету ім. Горького працювала завідуючою Шевченківською районною бібліотекою у Харківській області, займалася комсомольською роботою, була заступником начальника Київського обласного управління культури, з 1961 по 1986 рік — начальником відділу бібліотек Міністерства культури УРСР, а з 1986 по 2002 рік працювала в Державній історичній бібліотеці України.

Двадцять п'ять років у Міністерстві культури України вона опікувалася бібліотечною справою, сприяла відкриттю бібліотек у кожному селі, створенню міських і районних централізованих бібліотечних систем, організації дитячих, і юнацьких бібліотек в обласних, міських і районних центрах. Як фахівець була знана в усіх кутках колишнього Радянського союзу. Життєвий шлях З.А. Печенізької — це зразок людської гідності, добропорядності, самоствердження, творчої ініціативи, уміння толерантно працювати з людьми. Усі, хто знав цю чудову жінку, любили і поважали її за чуйність, велику душевну щедрість, вимогливість, мудрість і оптимізм.

Висловлюємо щире, глибоке співчуття рідним і близьким.

Світла пам'ять про Зою Антонівну Печенізьку
назавжди збережеться в наших серцях!

Редакція журналу

Попереду було все життя ...

30 січня 2013 року передчасно пішла з життя співробітниця Національної бібліотеки України для дітей Анна Францівна Лагошина. Молода жінка прагнула жити, кохати, виховувати маленьку донечку, творити і працювати, але доля відвела їй лише 35 років життя.

До бібліотеки Анютка, як лагідно називали її у колективі, прийшла ще студенткою майже п'ятнадцять років тому. І склалося так, що всі свої життєві події вона переживала разом із друзями-колегами. Ми були обізнані про щасливе життя її великої родини, щиро раділи, коли вона захистила диплом, одружилася, народила донечку, разом з чоловіком облаштувала своє житло ...

Робота її у відділі інформаційних технологій припала саме на той час, коли бібліотеки України для дітей активно освоювали та впроваджували новітні технології. Завдяки прагненню Анюти доносити можливості технічних засобів для покращення бібліотечних процесів, наші фахівці вмільо опанували сучасні методи роботи з читачем. Її вміння знаходити спільну мову з дітьми під час занять в інтернет-класі допомагало багатьом маленьким користувачам відкривати для себе безмежний комп'ютерний світ.

Нам у бібліотеці буде дуже не вистачати цієї доброї, милої, щирої й завжди усміхненої людини. У нашій пам'яті Анюта назавжди залишиться люблячою мамою, коханою дружиною, лагідною донькою, вірною подругою!

Колектив Національної бібліотеки України для дітей

